

Materiały i Sprawozdania
Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego
Tom XXIV
Rzeszów 2003

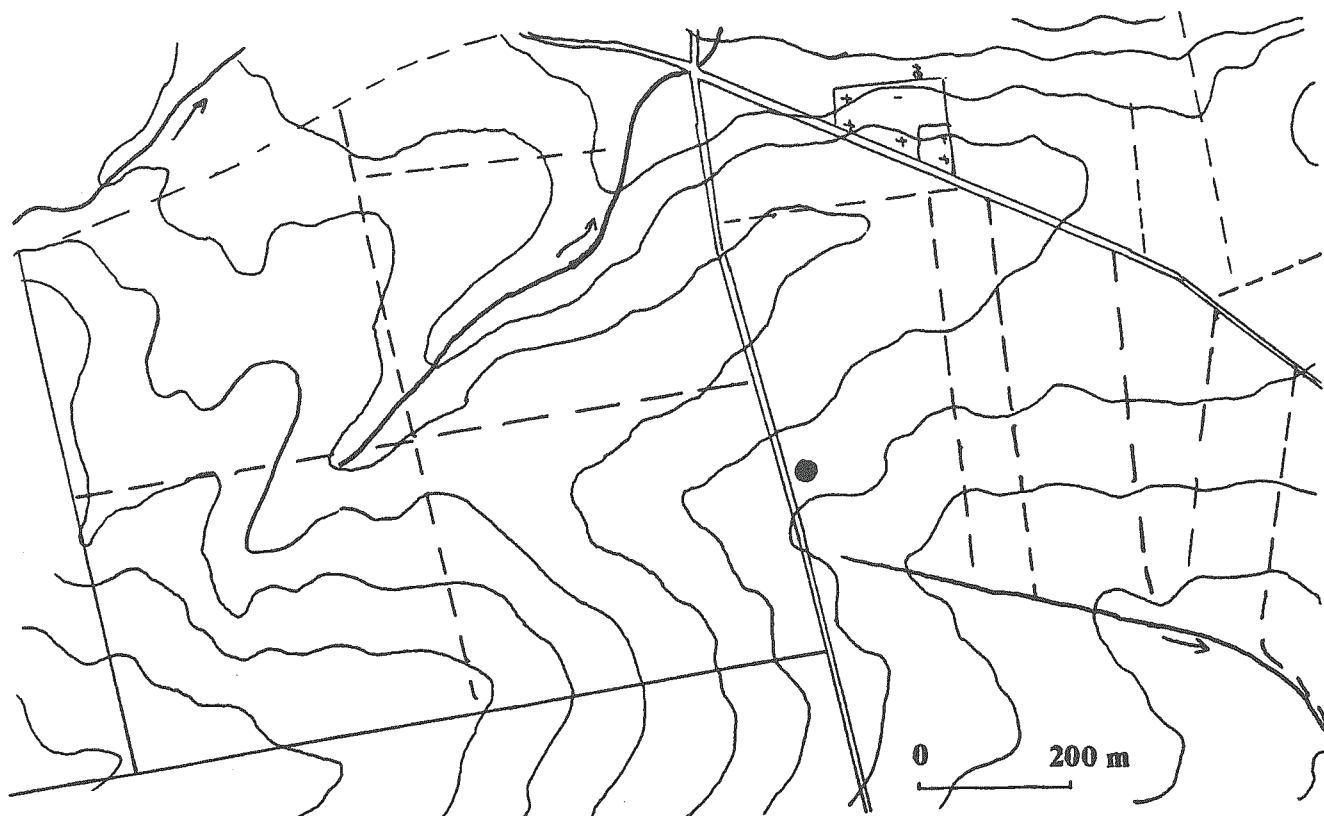
Maciej Dębiec

Materiały kultury malickiej na stanowisku Fredropol 2

1. ZAGADNIENIA WSTĘPNE*

Stanowisko nr 2 we Fredropolu leży w strefie lessów na samej krawędzi zachodniej części Płaskowyżu Sańsko-Dniestrzańskiego. Jest to makroregion wschodniego Podkarpacia położony na obszarze wododziałowym Sanu i Dniestru, i oddzielający Kotlinę Sandomierską od Kotliny Górnego Dniestru. Płaskowyż leży w strefie najdalszego zasięgu zlodowacenia skandynawskiego. W granicach Polski znajduje się tyl-

ko mała część tej jednostki, leżąca na południe od Przemyśla (koło Malhowic), o powierzchni niespełna 100 km² (J. Kondracki 1988, s. 400–401). Na mapie sporządzonej przez Józefa Wojtanowicza obszar ten nosi nazwę Płaskowyżu Chyrowsko-Gródeckiego (zob. J. Wojtanowicz 1978, mapa 3). Stanowisko usytuowane jest na terenie eksponowanym, sfałdowanym z niewielkimi cyplami, położone jest

Ryc. 1. Fredropol, woj. podkarpackie, stan. 2. Lokalizacja stanowiska

Abb. 1. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództ. Lokalisierungsplan der Fundstelle

Рис. 1. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. План местонахождения памятника

* Artykuł jest zmienioną wersją pracy dyplomowej (licencjackiej), napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Jana Machnika i obronionej w Instytucie Archeologii UR w czerwcu 2002.

w górnej części zbocza łagodnie opadającego *ku południu* (ryc. 1), gdzie przepływa bardzo mały, bezimienny strumyk, którego źródło znajduje się kilkadziesiąt metrów w kierunku zachodnim (T. Aksamit 1968, s. 117).

Stanowisko nr 2 we Fredropolu zostało odkryte w 1964 r. przez A. Kunysza. Stwierdził on podczas badań powierzchniowych obecność „ciemnych plam, dość dużych rozmiarów”. Na powierzchni jednej jamy znalazł 5 fragmentów naczyń i 2 przedmioty krzemienne. Materiały te zostały złożone w Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej w Przemyśle (nr inw. Mp-A – 913).

Badania wykopaliskowe na tym stanowisku rozpoczęto w 1966 roku. Autorem ich był Tadeusz Aksamit. Podjęcie prac podyktowane było szybkim niszczeniem stanowiska, działaniem erozyjnym i intensywną orką. Wyniki badań zostały opublikowane w „Materiałach i Sprawozdaniach Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego” (T. Aksamit 1968, s. 116–121). W rejestrze zabytków stanowisko oznaczone jest numerem 1 a w dokumentacji z badań numerem 2. Z kolei w karcie AZP figuruje jako stanowisko 2. Materiały wydobyte podczas badań zostały złożone w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie (nr inw. 2420, 2421 MRP), gdzie znajduje się również niepełna dokumentacja. Brakuje dziennika badań oraz dużej części dokumentacji rysunkowej. Szczególnie brak rysunku ogólnego planu stanowiska uniemożliwia m.in. rekonstrukcję położenia jam względem siebie. Przy określaniu barwy wypełnisk posłużyć się informacjami ze sprawozdania publikowanego przez autora ba-

dań (T. Aksamit 1968, s. 117) oraz kolorową dokumentacją rysunkową obiektów.

Weryfikacja stanowiska nie potwierdziła w trakcie badań AZP w 1990 roku na powierzchni ziemi ewidentnych zarysów obiektów (T. Aksamit w sprawozdaniu z wykopalisk podaje, że ciemne plamy występowały wzdłuż cieku, nad którym zlokalizowane jest stanowisko, na odcinku liczącym ponad 1000 m). W jednym tylko miejscu wystąpiło dużych rozmiarów, nieregularne, nie wyodrębniające się wyraźniej ciemniejsze przebarwienie gleby, w obrębie którego nie znaleziono materiału zabytkowego. Stanowisko zlokalizowano więc tylko w miejscu wykopów przeprowadzonych w 1966 r. wykopalisk (Karta AZP nr obszaru 110–83, nr stanowiska na obszarze 68).

W trakcie prac na stanowisku przebadano niecałe 2 ary, eksplorując 15 jam, z których 14 znajdowało się w skupisku. Tylko jama nr 1 wystąpiła w odosobnieniu, a jej zarys uchwycono już po zdjęciu warstwy ornej. Pozostałe jamy wystąpiły w dużym skupisku, a ich zarysy uchwycono na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi. Eksploracja tego skupiska nie została dokończona od strony zachodniej i południowej ze względu na zajmowaną powierzchnię i ograniczony czas badań (T. Aksamit 1968, s. 117). Jamy 1 i 2 zawierały fragmenty ceramiki określone przez autora badań jako należące do kultury ceramiki wstęgowej rytej i kultury bukowogórskiej. Materiał z pozostałych jam (3–15) autor badań zaliczył do kultury lendzielskiej i kultury ceramiki kreskowo-klutej, których opracowanie, sklasyfikowanie oraz określenie kulturowe i chronologiczne stanowi cel niniejszej pracy.

CHARAKTERYSTYKA ŹRÓDEŁ

2.1. OPIS OBIEKTÓW

Na stanowisku Fredropol 2 wydzielono 1 skupisko i 15 obiektów znajdujących się poniżej. Każdy obiekt posiada własną numerację. Rysunki poszczególnych obiektów w dokumentacji przedstawione są w skali 1:20. Brakuje podziału stanowiska na ary i ćwiartki, jak i ogólnego planu rozmieszczenia jam, co uniemożliwia zrekonstruowanie pierwotnego układu jam względem siebie. Plan taki zachowany był jedynie w przypadku jam 9, 10, 11, 12, 13, który został wiernie odtworzony (ryc. 4). Materiał zabytkowy charakteryzowany jest w kolejności: ceramika, zabytki krzemienne i zabytki kamienne. W obrębie jam wystąpiła też polepa i zęby zwierzęce.

Skupisko I

Zarys skupiska został uchwycony na głębokości 20 cm od powierzchni ziemi. Brak w dokumentacji rysunku oraz opisu z dziennika badań. Wypełnisko stanowiła według autora tłusta, silnie zbita ziemia koloru czarnego z zawartością skorup i narzędzi krzemiennych (T. Aksamit 1968, s. 117). Na głębokości ok. 50–60 cm następowało wyodrębnienie poszczególnych jam. Materiał segregowany był głębokościami 20–40 cm i 40–50 cm.

INWENTARZ:

Głębokość 20–40 cm

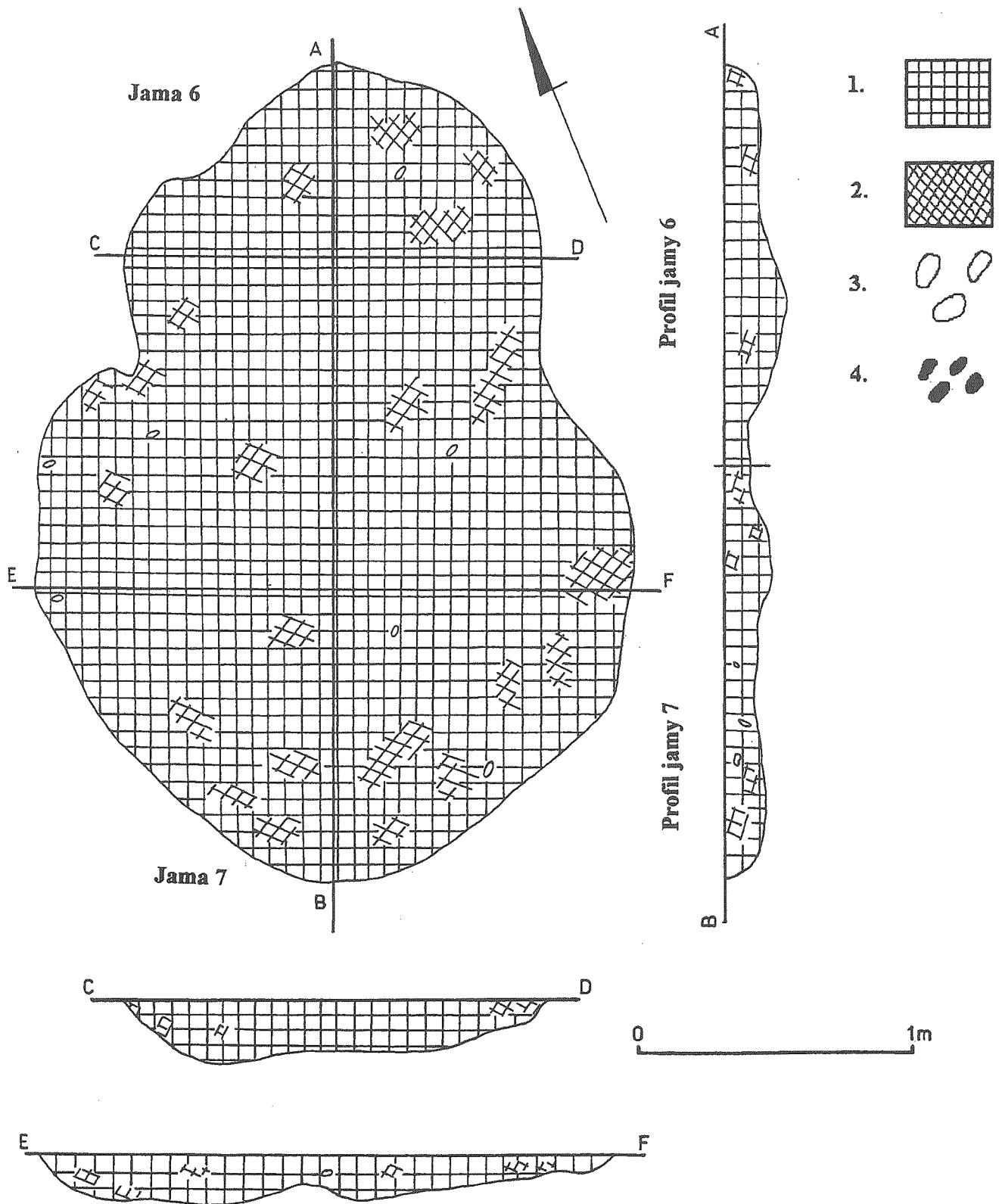
Materiał ceramiczny:

1. Fragment brzuśca naczynia, na którego największej wydętości naklejony jest guzek oraz widoczny jest ornament dołków pa-

znokciowych, 2 dołki paznokciowe usytuowane są również powyżej największej wydętości w pobliżu guzka; powierzchnia gładka; domieszka piasku oraz tłucznia ceramicznego (tabl. I, 1). 2. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz piasku (tabl. I, 2). 3. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych na największej wydętości; powierzchnia chropowata; domieszka tłucznia ceramicznego oraz piasku (tabl. I, 3). 4. Fragment wylewu naczynia lekko wychylonego na zewnątrz z karbowanym brzegiem przechodzącym na ściankę boczną; powierzchnia chropowata; domieszka piasku (tabl. I, 4). 5. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. I, 5). 6. Fragment dna na pustej stopce prawdopodobnie pochodzący z misy; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. I, 6). 7. Fragment wylewu naczynia; brzeg jest karbowany; powierzchnia chropowata; domieszka piasku (tabl. I, 7). 8. Fragment brzuśca naczynia; na największej wydętości ornament dołków paznokciowych; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego (tabl. I, 8). 9. Fragment wylewu naczynia lekko wychylonego na zewnątrz; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz piasku (tabl. I, 9). 10. Fragment wylewu naczynia; ornament w postaci karbowanego brzegu; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz piasku (tabl. I, 10). 11. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz piasku; średnica dna: 9 cm (tabl. I, 11). 12. Fragment dna naczynia na pustej stopce; powierzchnia gładka; domieszka piasku oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 7 cm (tabl. I, 12). 13. Fragment wylewu misy z niewielkim

ntacją
 badań
 rysów
 odaje,
 n zło-
 1000
 w, nie-
 prze-
 eriału
 miej-
 (Kar-
 3).
 2 ary,
 pisku.
 chwy-
 tąpiły
 okości
 nie zo-
 wej ze
 as ba-
 menty
 kultu-
 Mate-
 ultury
 opr-
 rono-

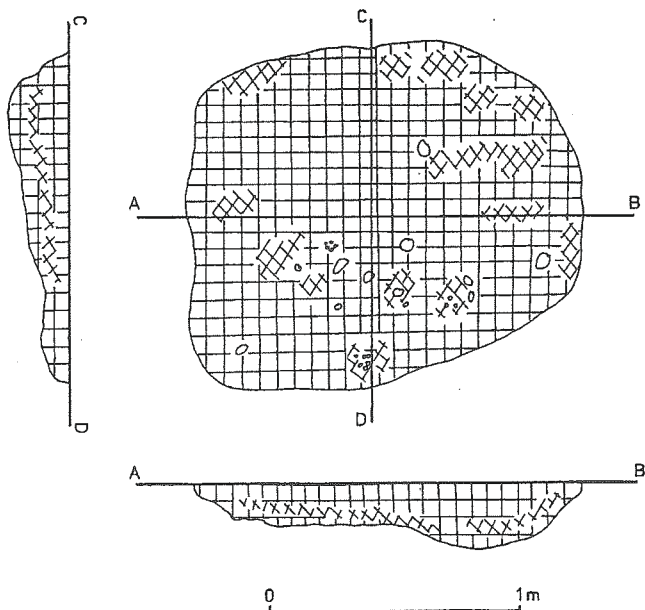
powy-
 gładka;
 . Frag-
 niczna
 mentem
 zchnia
 tabl. I,
 wnątrz
 ną; po-
 gment
 a oraz
 stopce
 ka; do-
 . Frag-
 a chro-
 naczy-
 owych;
 l. I, 8).
 rz; po-
 . I, 9).
 wanego
 piasku
 ka; do-
 : 9 cm
 ierzch-
 ednica
 ielkim

Ryc. 2. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Rzut poziomy jam 6 i 7 na gł. 50 cm oraz ich przekroje. Oznaczenia: profil A-B – wspólny profil jam 6 i 7; profil C-D – dotyczy jamy 6; profil E-F – dotyczy jamy 7; 1 – czarna ziemia; 2 – czarna ziemia przemieszana z lessem; 3 – polepa; 4 – węgiel drzewny

Abb. 2. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództ. Grundriss der Gruben 6 und 7; 50 cm tief und ihre Profile. Bezeichnungen: Profil A-B gemeinsames Profil der Gruben 6 und 7; Profil C-D betrifft die Grube 6; Profil E-F betrifft die Grube 7; 1 – schwarzer Boden; 2 – schwarzer mit Löß vermischter Boden; 3 – Bekleidung; 4 – Holzkohle

Рис. 2. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Планы и разрезы ям 6 и 7 на гл. 50 см. Условные обозначения: разрез А-В – общий профиль ям 6 и 7; разрез С-Д – относится к яме 6; разрез Е-Ф – относится к яме 7; 1 – черная земля; 2 – черная земля, перемешанная с лессом; 3 – обмазка; 4 – древесный уголь

Ryc. 3. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Rzut poziomy jamy 8 na gł. 50 cm oraz jej przekroje (oznaczenia jak na ryc. 2)

Abb. 3. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództchaft. Grundriss der Grube 8; 50 cm tief und ihre Profile (Bezeichnungen wie auf dem Bild 2)

Рис. 3. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. План и разрез ямы 8 на гл. 50 см (обозначения как на рис. 2)

guzkiem przy brzegu; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna; średnica wylewu: 17 cm (tabl. I, 16). 14. Fragment brzuśca naczynia z plastyczną, karbowaną listwą na największej wydełości; powierzchnia chropowata; domieszka tłucznia ceramicznego oraz piasku (tabl. I, 17). 15. Fragment wylewu naczynia; powierzchnia gładka; domieszka piasku oraz organiczna (tabl. I, 13). 16. Fragment prawdopodobnie pucharka na pustej stopce; powierzchnia chropowata; domieszka piasku oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 7 cm (tabl. I, 14). 17. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka piasku oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 8 cm (tabl. I, 15). 18. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych na największej wydełości; powierzchnia gładka; domieszka piasku. 19. 273 fragmenty naczyń w tym 12 fragmentów den, 3 fragmenty wylewów oraz 258 fragmentów brzuśców, powierzchnia gładka i chropowata, domieszka organiczna, tłucznia ceramicznego oraz piasku. 20. 20 fragmentów polepy.

Materiał krzemienisty i kamienny:

1. Fragment odłupka korowego; surowiec: krzemień czekoladowy (tabl. VII, 1). 2. Fragment odłupka; surowiec: krzemień czekoladowy (tabl. VII, 2). 3. Zdwojony półtylczak z bardzo słabo czytelnym retuszem na części korowej; surowiec: krzemień czekoladowy (tabl. VII, 3). 4. Fragment wióra, brak części sęczkowo-piętkowej; surowiec: krzemień wołyński (tabl. VII, 4). 5. Wiór o przekroju trójkątnym, brak części wierzchołkowej, odbity z rdzenia o pięcie przygotowanej prawdopodobnie jednym uderzeniem; surowiec: krzemień jurajski (tabl. VII, 5). 6. Półtylczak złamany, wtórnie zaretuszowany, retusz o charakterze użytkowym; surowiec: krzemień wołyński (tabl. VII, 6). 7. Fragment odłupka; surowiec: krzemień wołyński (tabl. VII, 7). 8. Fragment odłupka; surowiec: krzemień czekoladowy. 9. Fragment odłupka; surowiec: krzemień wołyński. 10. Odłupek korowy; surowiec: obsydian. 11. Fragment siekieryki o przekroju prostokątnym, brak ostrza, a część obuchowa mocno zniszczona; surowiec: lupek dynowski (tabl. VII, 8). 12. Prawdopo-

dobnie gładzik ze śladami użytkowania prawego brzegu; surowiec: skała wapienna (tabl. VII, 9).

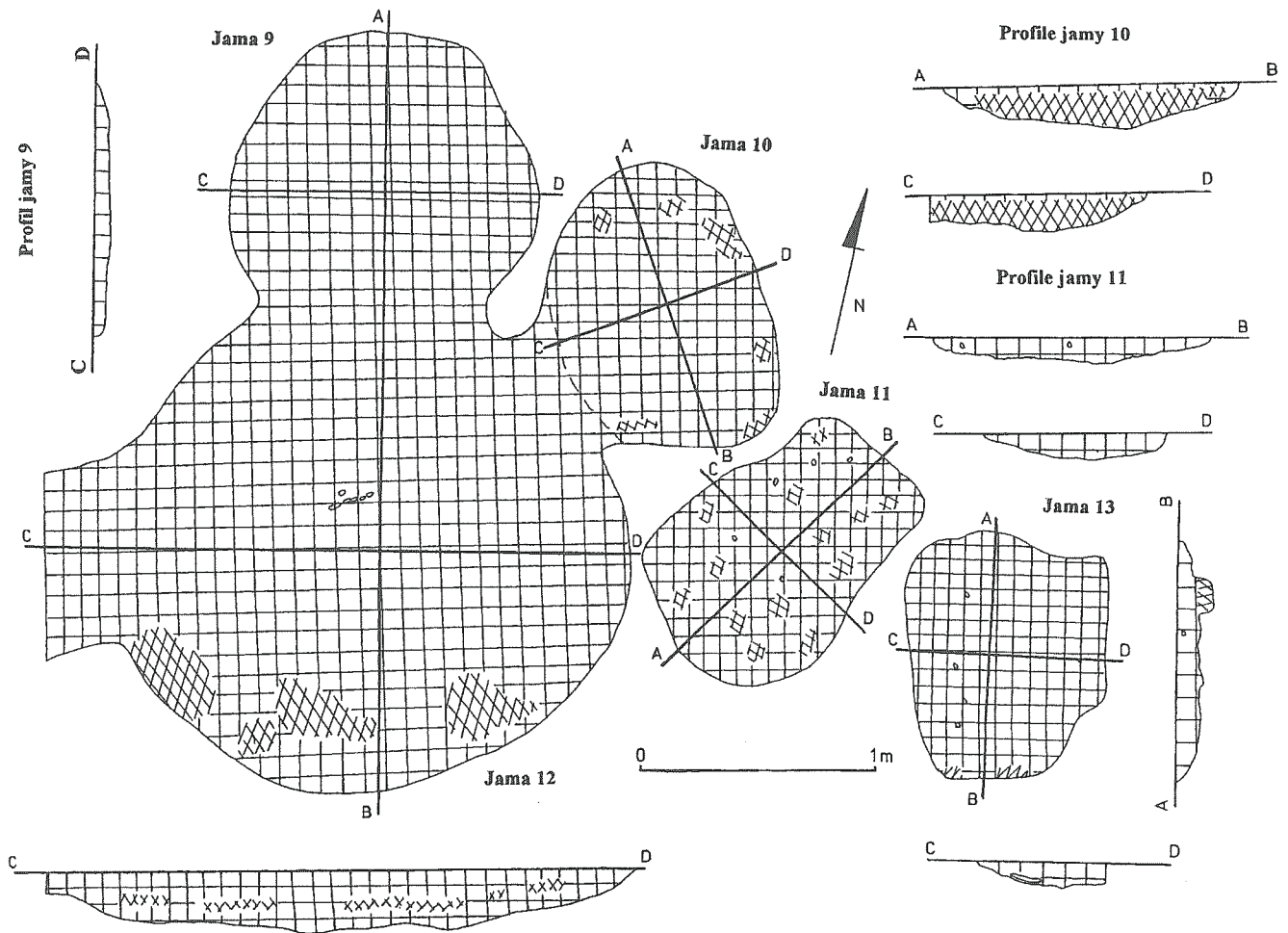
Głębokość 40–50 cm

Materiał ceramiczny:

1. Fragment dna prawdopodobnie miski; powierzchnia gładka; domieszka organiczna (tabl. II, 1). 2. Fragment wylewu naczynia gruszkowatego; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego; średnica wylewu: 12 cm (tabl. II, 2). 3. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych na największej wydełości; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. II, 4). 4. Fragment wylewu naczynia lekko wychylony na zewnątrz; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz piasku (tabl. II, 5). 5. Fragment wylewu prawdopodobnie naczynia gruszkowatego z ornamentem poziomych nakłuc układających się w równoległe względem siebie linie; powierzchnia gładka; domieszka piasku (tabl. II, 3). 6. Fragment wylewu naczynia z karbowanym brzegiem oraz ornamentem dołków paznokciowych; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna (tabl. II, 6). 7. Fragment wylewu miski z karbowanym brzegiem; powierzchnia gładka; domieszka organiczna (tabl. II, 7). 8. Fragment wylewu miski z karbowanym brzegiem; powierzchnia gładka; domieszka organiczna (tabl. II, 8). 9. Fragment dna na pustej stopce; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna; średnica dna: 5 cm (tabl. II, 9). 10. Fragment wylewu miski; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. II, 10). 11. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego (tabl. II, 11). 12. Fragment wylewu miski z karbowanym brzegiem i ornamentem dołków paznokciowych poniżej; powierzchnia chropowata; domieszka tłucznia ceramicznego (tabl. II, 12). 13. Fragment wylewu miski; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz piasku; średnica wylewu: 16 cm (tabl. II, 13). 14. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych na największej wydełości; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna (tabl. II, 14). 15. Fragment wylewu naczynia prawdopodobnie gruszkowatego lekko wychylonego na zewnątrz z ornamentem kłutym układającym się w linie proste i ukośne; powierzchnia gładka; brak domieszki (tabl. II, 16). 16. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego; średnica dna: 13 cm (tabl. II, 15). 17. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych na największej wydełości; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. II, 18). 18. Fragment wylewu naczynia prawdopodobnie gruszkowatego z ornamentem kłutym układającym się w poziome linie, nachylony do wewnątrz; powierzchnia gładka; domieszka piasku (tabl. II, 17). 19. Fragment wylewu naczynia z karbowaniem brzegu oraz ornamentem dołków paznokciowych; powierzchnia gładka; domieszka piasku (tabl. II, 20). 20. Fragment wylewu naczynia silnie wychylonego na zewnątrz; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. III, 1). 21. Fragment brzuśca prawdopodobnie naczynia gruszkowatego z ornamentem kłutym układającym się w poziome i ukośne linie; powierzchnia gładka; brak domieszki (tabl. III, 2). 22. Fragment wylewu miski z mocno zatartym ornamentem malowanym, farba koloru czerwonego; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna; średnica wylewu: 13 cm (tabl. III, 4). 23. Fragment wylewu naczynia; powierzchnia gładka; domieszka piasku (tabl. II, 19). 24. Fragment wylewu naczynia lekko nachylonego do środka; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna; średnica wylewu: 20 cm (tabl. III, 6). 25. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych na największej wydełości; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna (tabl. III, 5). 26. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem

rowiec:

gładka;
naczynia
ceramicz-
na
na
wydę-
żnia ce-
nna lekko
łucznia
prawdo-
nakłuc
rznia
naczy-
nokcio-
go oraz
wanym
l. II, 7).
rznia
na pu-
cznego
ent wy-
z tłucz-
nia; po-
II, 11).
mentem
ata; do-
wylewu
piasku;
a naczy-
wydęto-
go oraz
wdopo-
nmen-
rznia
naczynia;
średnica
nmen-
wierz-
go (tabl.
grusko-
inie, na-
piasku
m brze-
gładka;
nynia sil-
szka or-
ragment
mentem
rznia
wu misy
erwone-
oraz or-
nt wyle-
l. II, 19).
dka; po-
rganicz-
uśca na-
ej wydę-
go oraz
nmen-

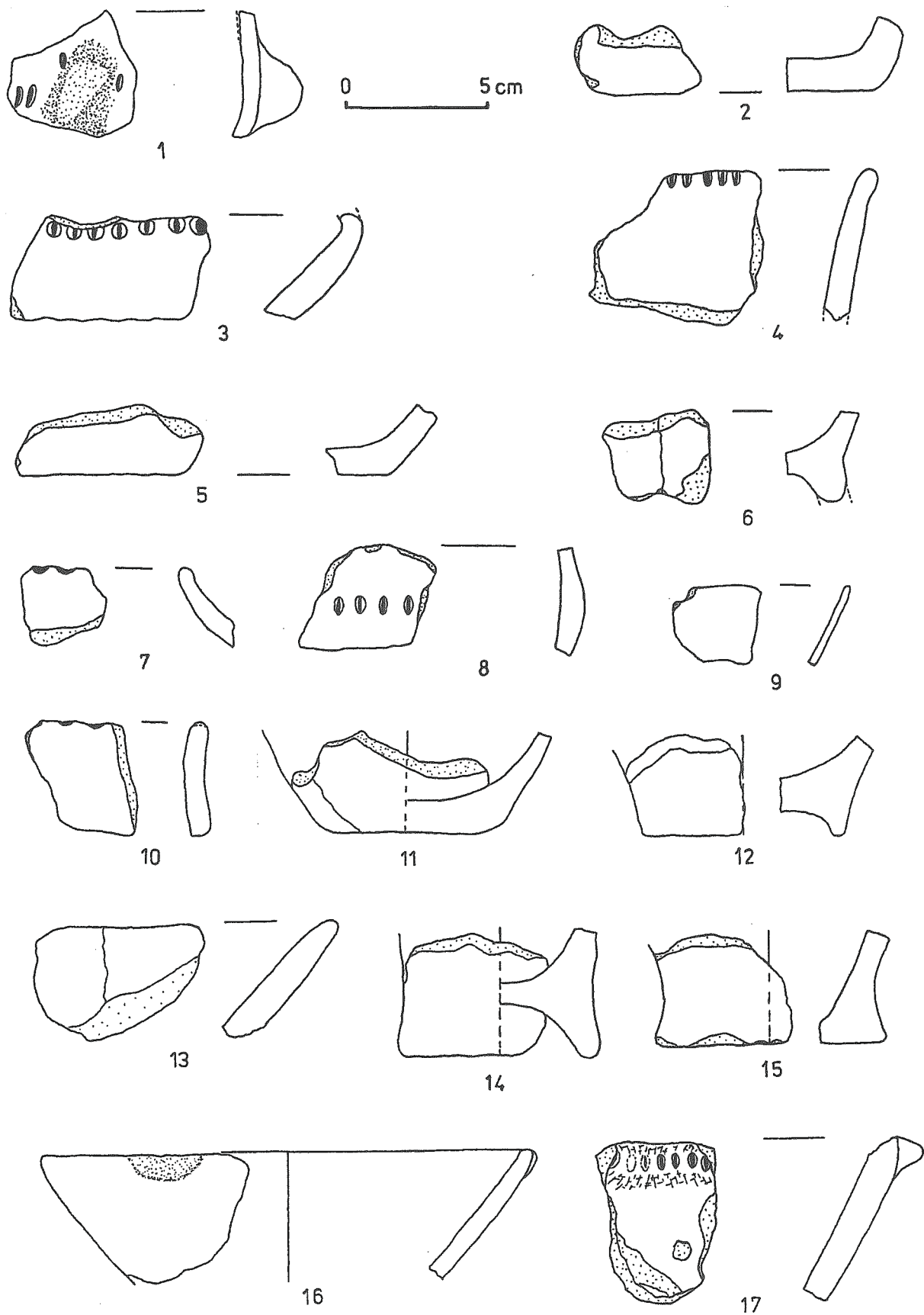
Ryc. 4. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Rzuty poziome jam 9, 10, 11, 12, 13 na gł. 50 cm oraz ich przekroje (oznaczenia jak na ryc. 2)

Abb. 4. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewodschaft. Grundrisse der Gruben 9, 10, 11, 12, 13; 50 cm tief und ihre Profile. (Bezeichnungen wie auf dem Bild 2)

Рис. 4. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Планы и разрезы ям 9, 10, 11, 12, 13 на гл. 50 см (обозначения как на рис 2)

tem dołków paznokciowych na największej wydętości; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna (tabl. III, 3). 27. Fragment brzośca naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna (tabl. III, 8). 28. Fragment partii przywylewowej prawdopodobnie misy z nalepionym guzkiem przy samej krawędzi brzegu; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. III, 9). 29. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 12,5 cm (tabl. III, 10). 30. Fragment dna naczynia; powierzchnia chropowata; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 16 cm (tabl. III, 12). 31. Fragment wylewu naczynia z karbowanym brzegiem lekko nachylonym do wewnątrz; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz piasku (tabl. III, 11). 32. Fragment wylewu naczynia nachylonego lekko do wewnątrz; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. III, 7). 33. Fragment brzośca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych na największej wydętości; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna (tabl. III, 14). 34. Fragment dna prawdopodobnie pucharka na pustej stopce; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego; średnica dna: 7,5 cm (tabl. III, 13). 35. Fragment wylewu naczynia z przyklejonym guzkiem pod brzegiem; powierzchnia gładka;

domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. III, 15). 36. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna (tabl. III, 16). 37. Fragment brzośca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych na największej wydętości; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego (tabl. IV, 1). 38. Fragment wylewu misy z naklejonym pod brzegiem guzkiem, w którym widoczny jest niewielki otworek; powierzchnia gładka; domieszka organiczna (tabl. IV, 2). 39. Fragment wylewu naczynia z naklejonym na największej wydętości guzkiem; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna (tabl. IV, 3). 40. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; brak domieszki (tabl. IV, 4). 41. Fragment dna naczynia; powierzchnia chropowata; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 17 cm (tabl. IV, 6). 42. Fragment wylewu naczynia z karbowanym brzegiem; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna (tabl. IV, 5). 43. Fragment brzośca naczynia z uchem poziomym przekłutym; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. IV, 8). 44. Fragment dna naczynia; powierzchnia chropowata; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 8 cm (tabl. IV, 9). 45. Fragment wylewu misy; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. IV, 10). 46. Fragment dna naczynia; powierzchnia

Tabl. I. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Materiał ceramiczny ze skupiska I, gł. 20-40 cm

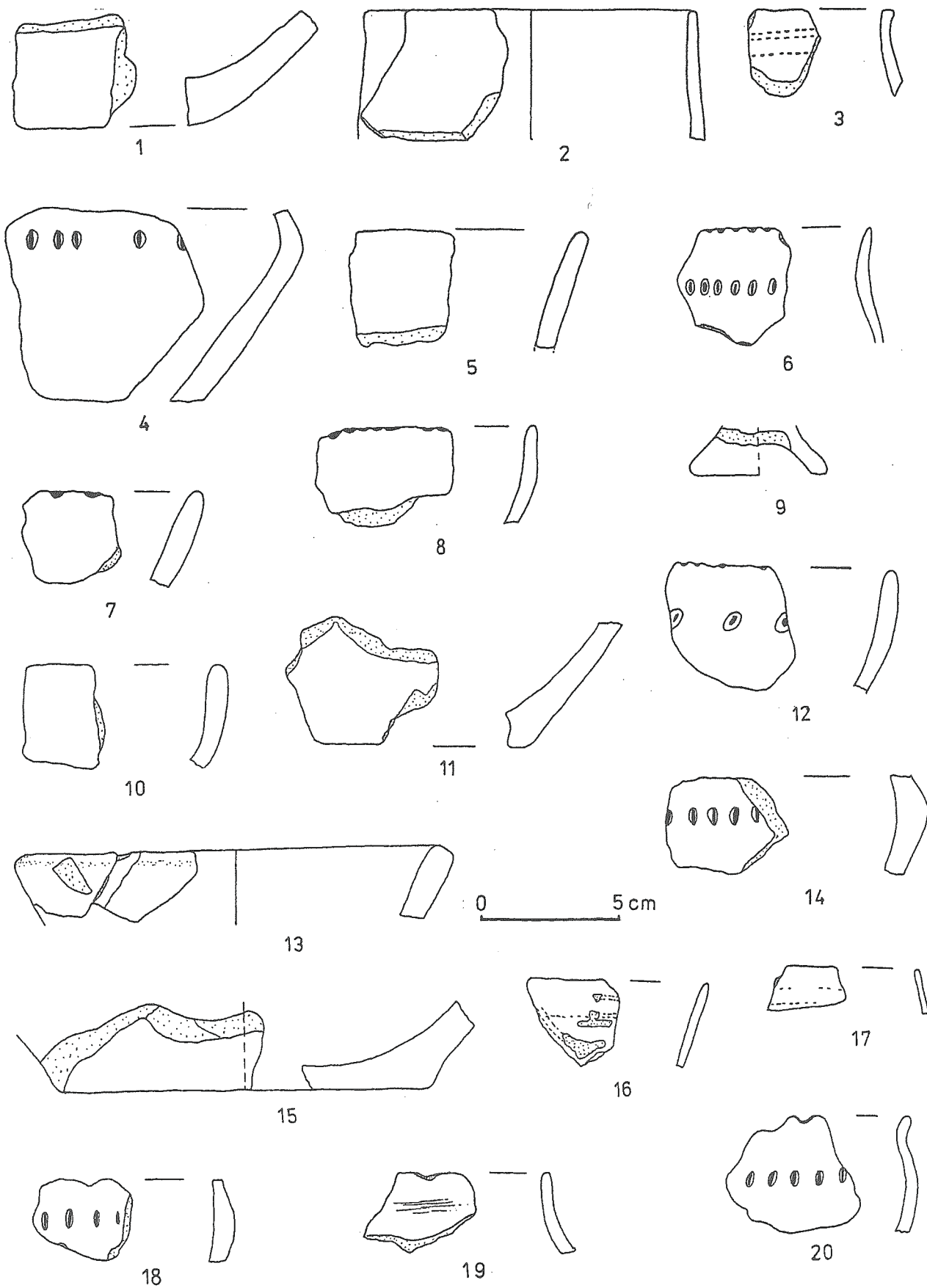
Taf. I. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództwa. Keramisches Material von der Ansammlung I. Tiefe 20-40 cm

Табл. I. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Керамический материал из скопления I, гл. 20-40 см

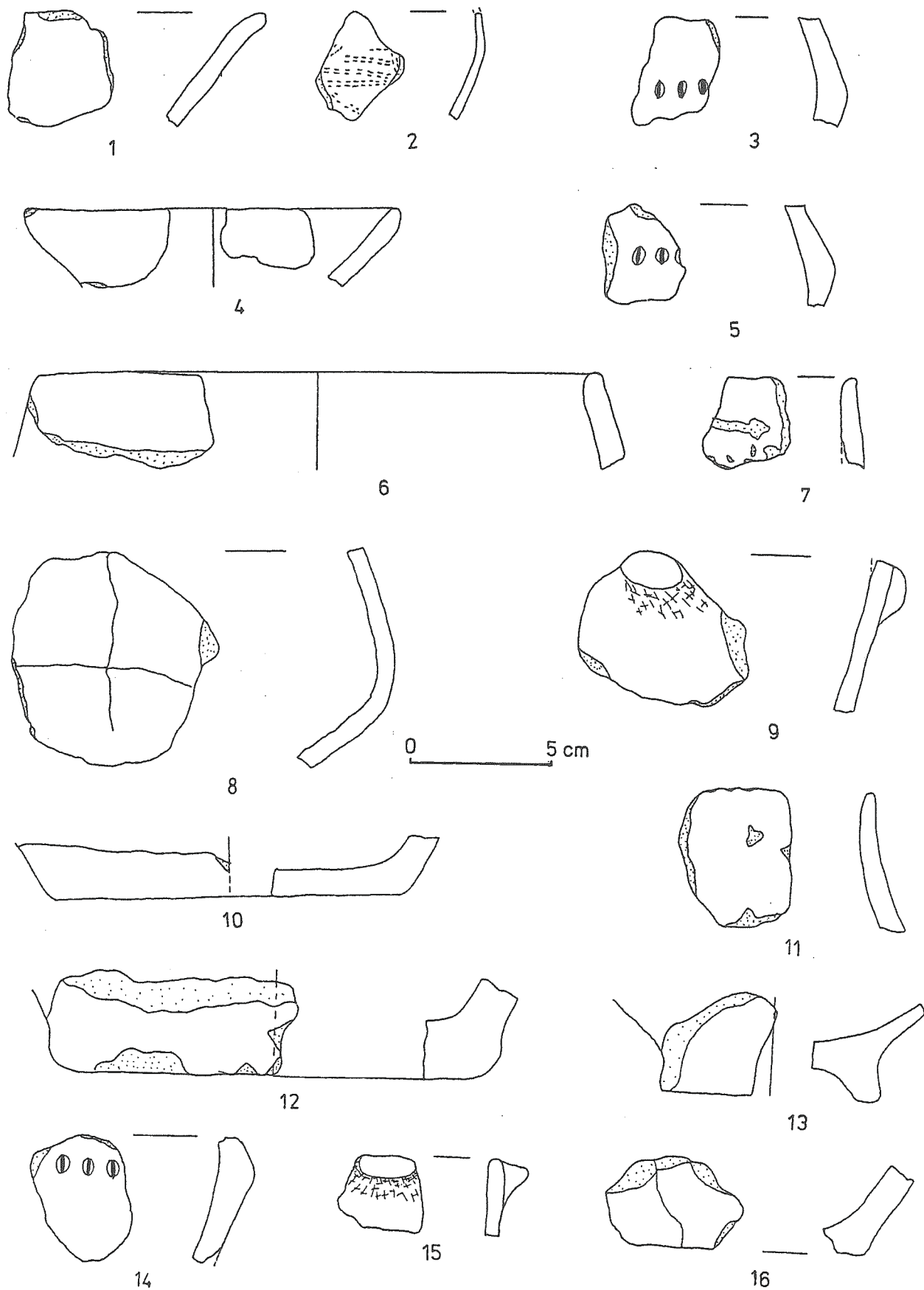
Tabl. II

Taf. II

Табл. II

Tabl. II. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Materiał ceramiczny ze skupiska I, gł. 40–50 cm
 Taf. II. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództ. Keramisches Material von der Ansammlung I. Tiefe 40–50 cm
 Табл. II. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Керамический материал из скопления I, гл. 40–50 см

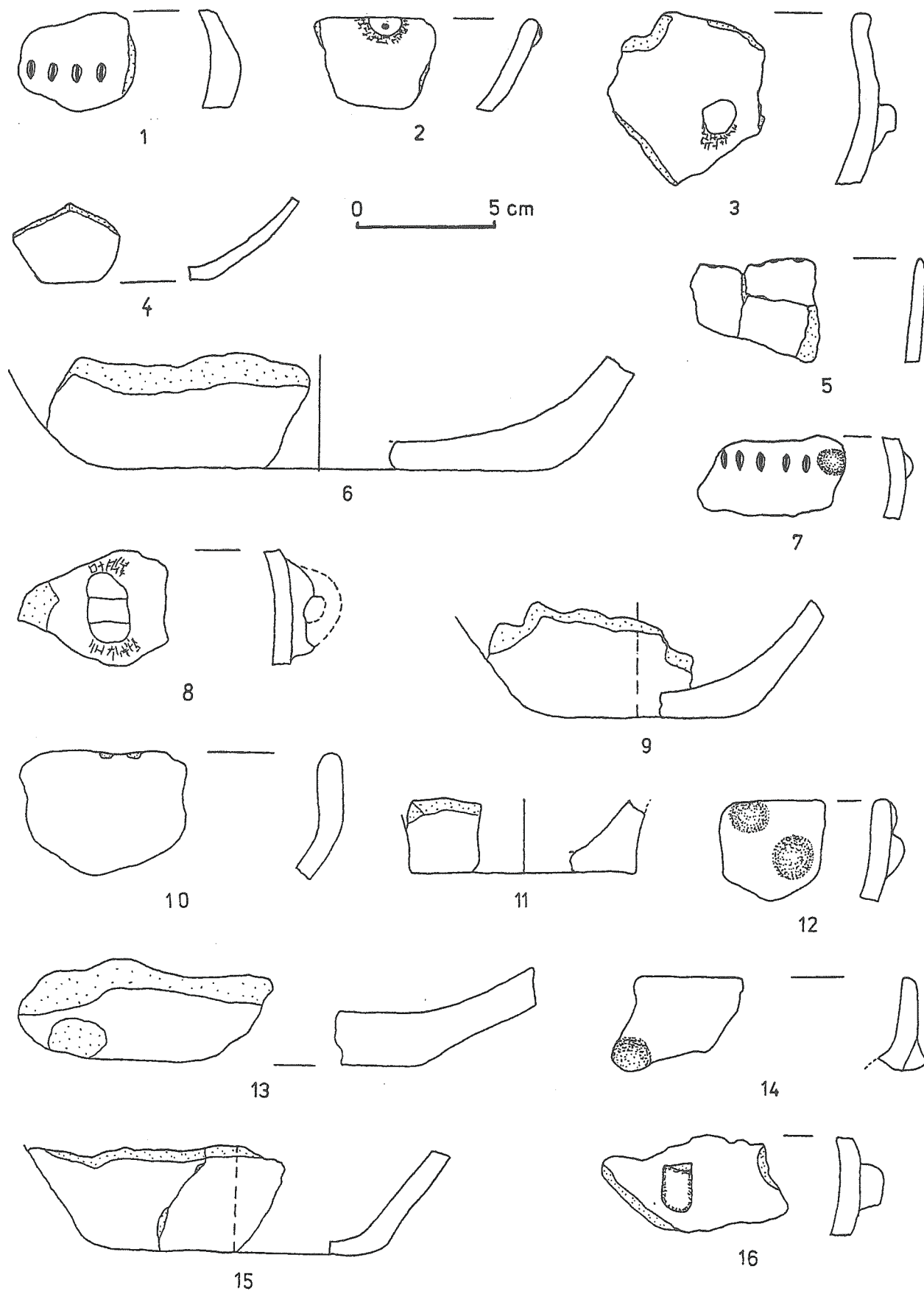

Tabl. III. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Materiał ceramiczny ze skupiska I, gł. 40-50 cm

Taf. III. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództ. Keramisches Material von der Ansammlung I. Tiefe 40-50 cm

Табл. III. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Керамический материал из скопления I, гл. 40-50 см

Tabl.
Taf.
Табл.

Tabl. IV. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Materiał ceramiczny ze skupiska I, gł. 40-50 cm

Taf. IV. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództ. Keramisches Material von der Ansammlung I. Tiefe 40-50 cm

Табл. IV. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Керамический материал из скопления I, гл. 40-50 см

gładka; brak domieszki; średnica dna: 8 cm (tabl. IV, 11). 47. Fragment wylewu misy z dwoma naklejonymi guzkami, jeden z nich znajduje się przy brzegu, drugi usytuowany jest poniżej, skośnie względem pierwszego; powierzchnia gładka; brak domieszki (tabl. IV, 12). 48. Fragment dna naczynia; powierzchnia chropowata; domieszka piasku oraz tłucznia ceramicznego (tabl. IV, 13). 49. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych i naklejonym guzkiem w jednej linii na największej wydętości; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz piasku (tabl. IV, 7). 50. Fragment dna naczynia; powierzchnia chropowata; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 11 cm (tabl. IV, 15). 51. Fragment wylewu misy z naklejonym guzkiem usytuowanym zaraz pod załomem; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. IV, 14). 52. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. V, 1). 53. Fragment wylewu prawdopodobnie misy z naklejonym dużym płaskim guzkiem tuż pod brzegiem; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. V, 2). 54. Fragment wylewu misy z naklejonym guzkiem tuż pod załomem brzuśca; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. V, 3). 55. Fragment wylewu naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. V, 4). 56. Fragment brzuśca naczynia z dużym pionowo przekłutym uchem zdobionym ornamentem dołków paznokciowych; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna (tabl. V, 5). 57. Fragment brzuśca naczynia z naklejonym guzkiem na największej wydętości; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. IV, 16). 58. Fragment wylewu naczynia wychylony na zewnątrz; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. V, 7). 59. Fragment dna naczynia; powierzchnia chropowata; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 7 cm (tabl. V, 6). 60. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 7 cm (tabl. V, 8). 61. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 7 cm (tabl. V, 9). 62. Fragment wylewu misy z naklejonym guzkiem tuż pod krawędzią brzegu; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. V, 10). 63. Fragment dna naczynia na pustej stopce; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego; średnica dna: 9 cm (tabl. V, 13). 64. Fragment dna naczynia na pełnej stopce; powierzchnia chropowata; domieszka tłucznia ceramicznego; średnica dna: 5 cm (tabl. V, 1). 65. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna; średnica dna: 6 cm (tabl. V, 12). 66. Fragment dna naczynia na niewielkiej pustej stopce; powierzchnia gładka; domieszka organiczna; średnica dna: 10 cm (tabl. V, 14). 67. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem dołków paznokciowych na największej wydętości; powierzchnia chropowata; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna (tabl. VI, 2). 68. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna; średnica dna: 5 cm (tabl. VI, 1). 69. Fragment dna naczynia na pustej stopce; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz piasku; średnica dna: 6 cm (tabl. VI, 3). 70. 522 fragmenty naczyń w tym 6 fragmentów wylewów mis, 8 fragmentów wylewów innych naczyń, 23 fragmenty den, 3 fragmenty uch oraz 485 fragmentów brzuśców, powierzchnia gładka i chropowata, domieszka organiczna, tłucznia ceramicznego, piasku oraz bez domieszki. 71. 36 fragmentów polepy w tym 1 z odciskami roślinnymi.

Materiał krzemienno i kamienny:

1. Wydłużony krępy wiór z zachowaną częścią środkowo-piętkową, partia sęczkowa zniesiona być może w celu wyrównania po-

wierzchni, brak części wierzchołkowej w wyniku użytkowania (być może wiór pełnił w fazie wstępnej funkcję drapacza), powierzchnie przemysłowe umieszczone na bokach i wierzchołku; surowiec: krzemień wołyński (tabl. VIII, 1). 2. Fragment wióra o przekroju trapezowym, zachowana część środkowa; surowiec: krzemień czekoladowy (tabl. VIII, 2). 3. Rdzeń podstożkowy jednopiętowy o pięcie zaprawionej, szczałkowy; surowiec: krzemień czekoladowy (tabl. VIII, 3). 4. Fragment odlupka; surowiec: krzemień czekoladowy (tabl. VIII, 4). 5. Fragment odlupka; surowiec: skała wapienna.

Głębokość nieczytelna:

Materiał krzemienno i kamienny:

1. Drapacz wiórowy; surowiec: krzemień wołyński. 2. Fragment drapacza skośnego z retuszem strony spodniej jednego brzegu, brak części sęczkowo-piętkowej; surowiec: krzemień wołyński. 3. Wkładka do sierpa na wiórze, widoczne są wyświecenia jednego boku; surowiec: krzemień wołyński. 4. Wkładka do sierpa na wiórze; surowiec: krzemień wołyński. 5. Drapacz wiórowy; surowiec: krzemień wołyński. 6. Trapez; surowiec: krzemień wołyński. 7. Trapez; surowiec: krzemień wołyński. 8. Fragment siekierki o owalnym przekroju poprzecznym, brak części obuchowej; surowiec: łupek dynowski. 9. Siekierka o gładzonym ostrzu, owalna w przekroju poprzecznym, wąska część obuchowa; surowiec: łupek dynowski. 10. Siekierka o owalnym przekroju poprzecznym i szerokiej części obuchowej; surowiec: łupek dynowski.

Jama 3

Brak w dokumentacji rysunku rzutu poziomego oraz profilu obiektu. Zarys jamy został uchwycony na głębokości ok. 50 cm od powierzchni ziemi. Wypełnisko stanowiła ziemia koloru czarnego. W jamie nie wystąpił materiał zabytkowy.

Jama 4

Brak w dokumentacji rysunku rzutu poziomego oraz profilu obiektu. Zarys jamy został uchwycony na głębokości ok. 50 cm. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia. W jamie nie wystąpił materiał zabytkowy.

Jama 5

W dokumentacji rysunkowej brak rzutu poziomego obiektu na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi. Jest jedynie rysunek rzutu poziomego wykonany na głębokości 110 cm. Rysunki profili nie mają zaznaczonej skali. Zarys jamy został uchwycony na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi. W profilu jamy można zaobserwować, że dno zostało wyrównane. W profilu widoczna jest cienka warstwa lessu. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia oraz fragmenty polepy.

INWENTARZ:

Materiał ceramiczny:

1. Fragment wylewu prawdopodobnie misy; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego (tabl. VI, 4). 2. Fragment dna naczynia; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz piasku (tabl. VI, 5). 3. Fragment wylewu naczynia; powierzchnia gładka; domieszka piasku (tabl. VI, 6). 4. 14 fragmentów brzuśców naczyń, domieszka organiczna, tłucznia ceramicznego oraz piasku.

Materiał krzemienno:

1. Część przypiętkowa wióra; surowiec: krzemień jurajski. 2. Część przypiętkowa wióra; surowiec: krzemień jurajski.

Jama 6

Zarys jamy uchwycono na głębokości 50 cm. Od strony zachodniej łączy się z jamą nr 7 (ryc. 2). W rzucie poziomym miała

kowania
 (za), po-
 zchołku;
 nt wióra
 urowiec:
 zkwatwy
 ec: krze-
 urowiec:
 ka; suro-

2. Frag-
 b brzegu,
 ołyński.
 jednego
 a na wió-
 urowiec:
 i. 7. Tra-
 owalnym
 ec: lupek
 rzekroju
 ynowski.
 ej części

oraz pro-
 k. 50 cm
 u czarne-

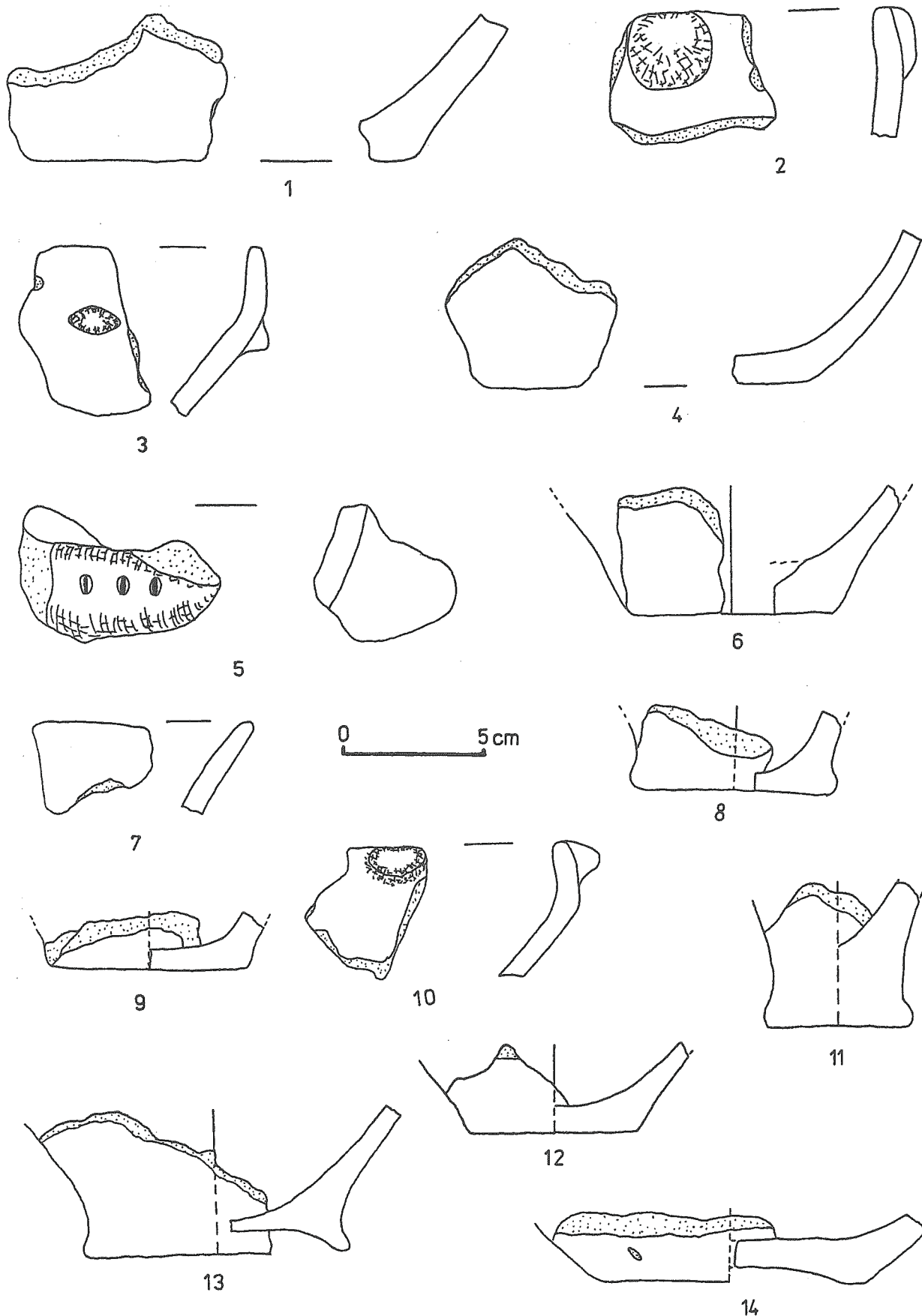
z profilu
 k. 50 cm
 l materiał

biektu na
 nek rzutu
 profili nie
 głęboko-
 obserwo-
 st cienka
 fragmety

ierzchnia
 Fragment
 oraz pia-
 nia gład-
 łościów na-
 iasku.

jurajski.

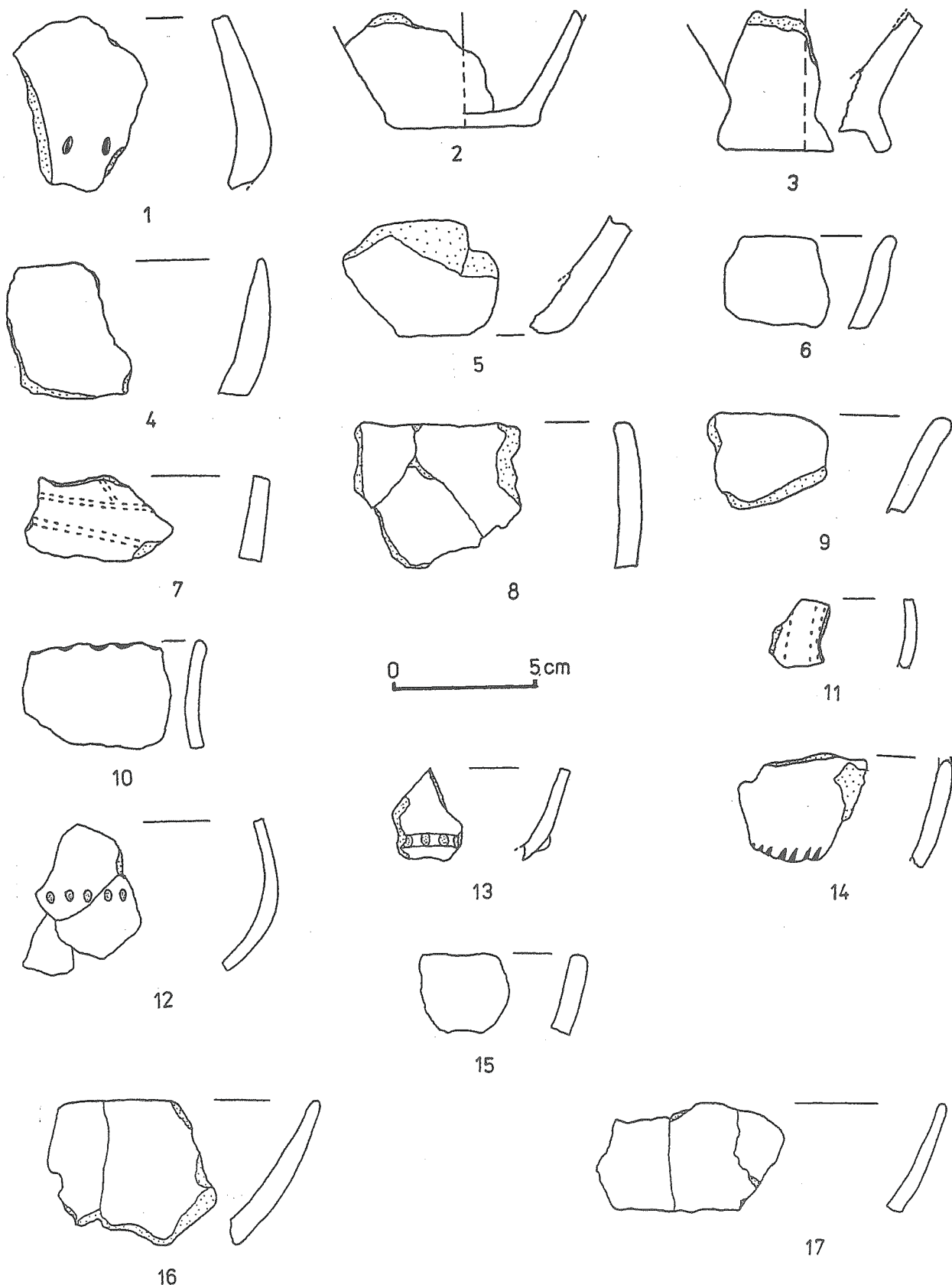
trony za-
 um miała

Tabl. V. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Materiał ceramiczny ze skupiska I, gl. 40-50 cm

Taf. V. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództ. Keramisches Material von der Ansammlung I. Tiefe 40-50 cm

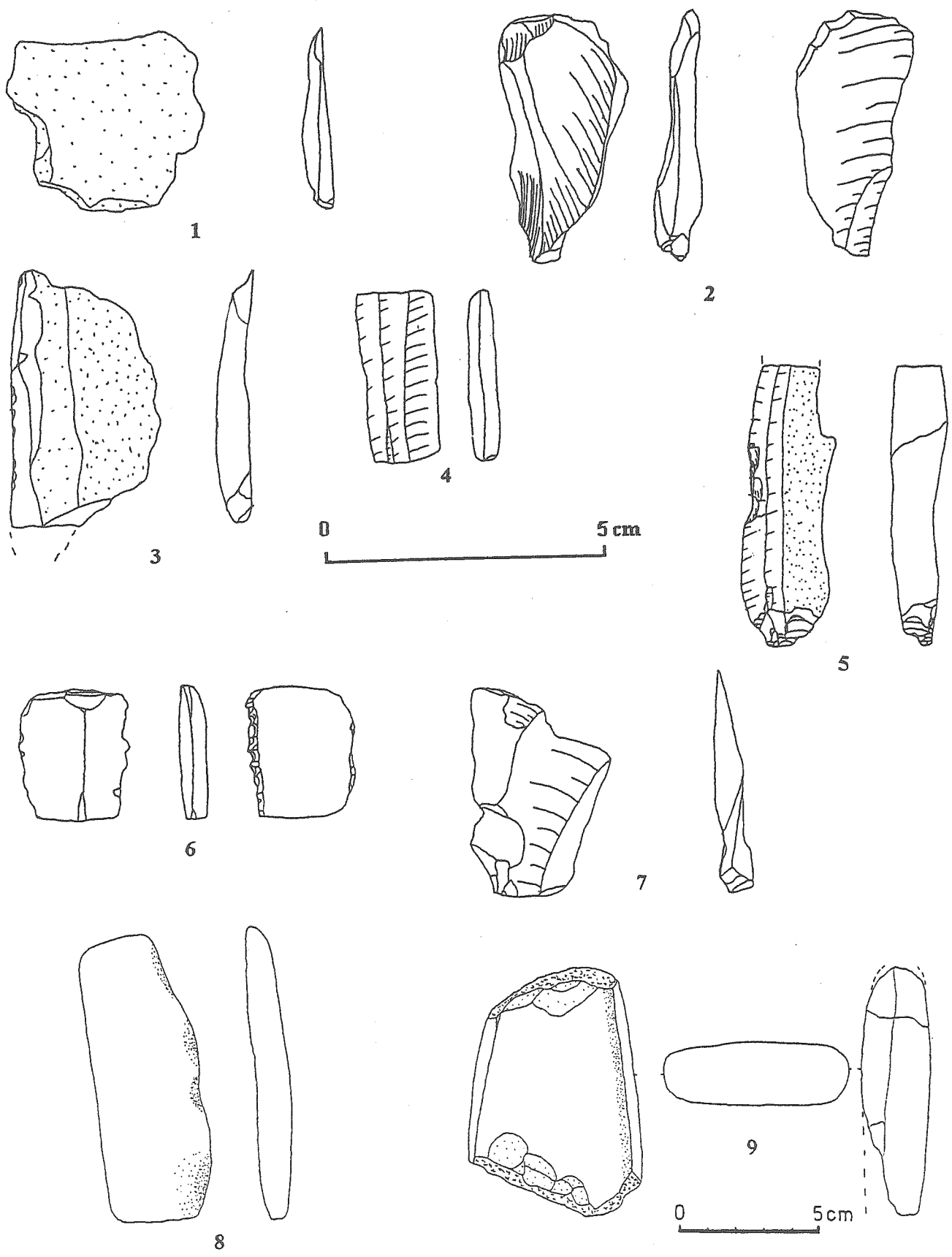
Табл. V. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Керамический материал из скопления I, гл. 40-50 см

Tabl. VI. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Material ceramiczny ze skupiska I, gl. 40-50 cm (1-3), jamy 5 (4-6), jamy 8 (7), jamy 13 (8), jamy 14 (9), jamy 15, gl. 20-40 cm (10), gl. 40-50 cm (11-14, 16, 17), gl. 50-70 cm (15)

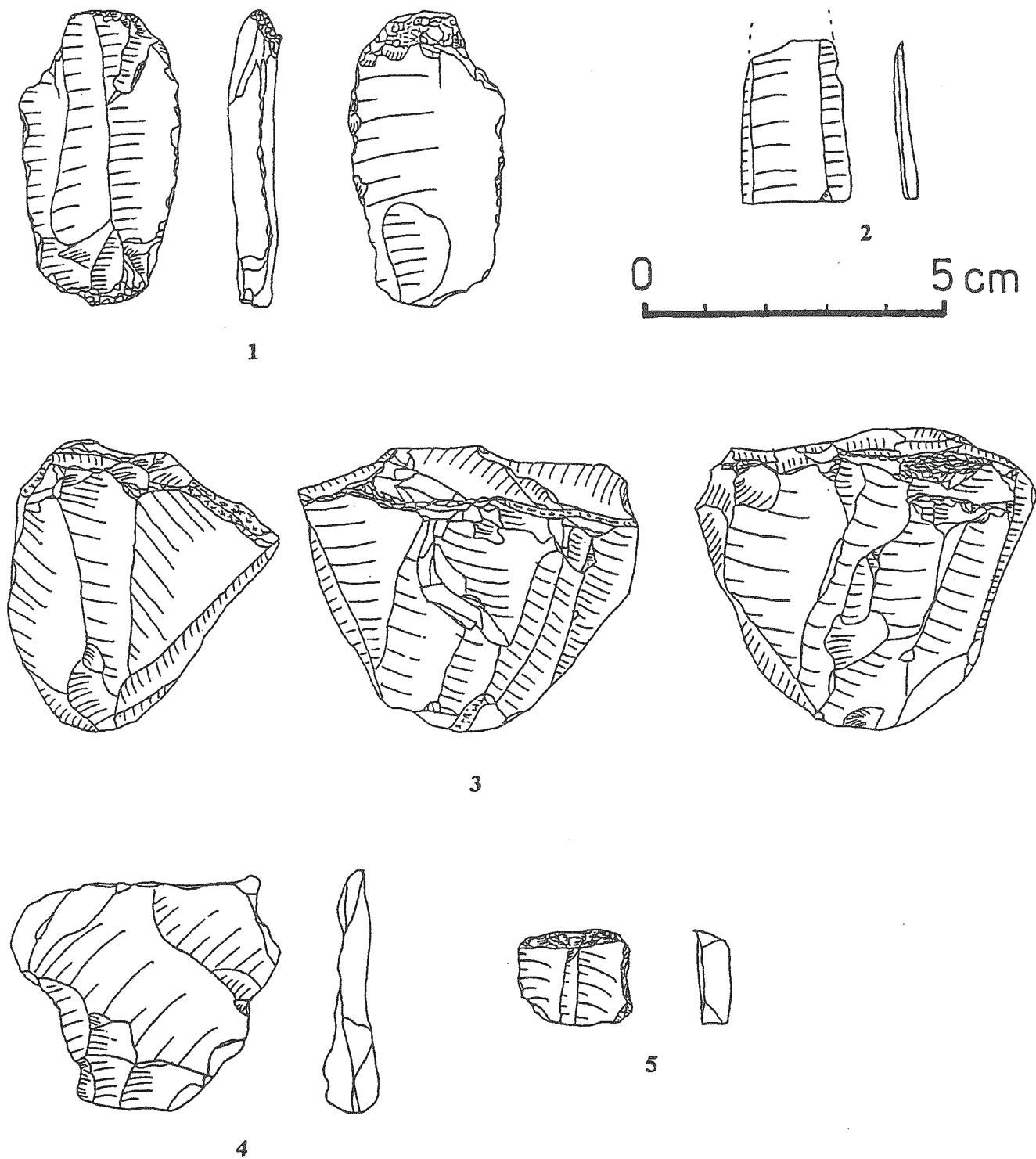
Taf. VI. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewodschaft. Keramisches Material von der Ansammlung I. Tiefe 40-50 cm (1-3), von der Grube 5 (4-6), Grube 8 (7), Grube 13 (8), Grube 14 (9), Grube 15: Tiefe 20-40 cm (10), Tiefe 40-50 cm (11-14, 16, 17), Tiefe 50-70 cm (15)

Табл. VI. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Керамический материал из скопления I, гл. 40-50 см (1-3), ямы 5 (4-6), ямы 8 (7), ямы 13 (8), ямы 14 (9), ямы 15, гл. 20-40 см (10), гл. 40-50 см (11-14, 16, 17), гл. 50-70 см (15)

Tabl. VII. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Materiał krzemienny ze skupiska I, gł. 20–40 cm
 Taf. VII. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództ. Feuersteinmaterial von der Ansammlung I, Tiefe 20–40 cm
 Табл. VII. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Кремневый материал из скопления I, гл. 20–40 см

jamy 13
 von der
 7). Tiefe
 ямы 8

Tabl. VIII. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Materiał krzemienisty ze skupiska I, gł. 40–50 cm (1–4), jamy 15 (5)

Taf. VIII. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewództ. Feuersteinmaterial von der Ansammlung I, Tiefe 40–50 cm (1–4), von der Grube 15 (5)

Табл. VIII. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. Кремневый материал из скопления I, гл. 40–50 см (1–4), ямы 15 (5)

kształt
wg rys
cm. D
fragme

W
(o 10
wierzo
W rzu
kość:
plycia
sko sta

Za
ziemi
1,3 m,
warstw
na ziem
zaznac

INWE
Mater

1.
z orna
domies
domies

Za
ziemi
1,3 m,
wej łącz
W dok
ziomyn
filu C—
o 20 cr

Za
ziemi (1
1,2 m,
nr 12:
rysunko

Za
ziemi (1
okrągł
szość j
bokośc
pełnisk
zabytko

Za
ziemi (1
2 m, sz
30 cm,
waty. C
nr 10,
stępną
ła czar
wej pro
pracy.

kształt półkolisty, długość: 1,5 m, szerokość: 1,4 m, miąższość jamy wg rysunku wynosiła ok. 25 cm, wypłycała się na głębokości ok. 75 cm. Dno jamy nierówne. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia oraz fragmenty polepy. Nie wystąpił w jamie materiał zabytkowy.

Jama 7

W dokumentacji rysunkowej nie zgadza się profil E-F (o 10 cm). Zarys jamy uchwycono na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi. Od strony wschodniej łączy się z jamą nr 6 (ryc. 2). W rzucie poziomym miała kształt owalny, długość: 2,1 m, szerokość: 1,5 m, miąższość jamy wg rysunku wynosiła ok. 20 cm. Wypłycała się na głębokości ok. 70 cm. Dno jamy nierówne. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia z fragmentami polepy.

Jama 8

Zarys jamy uchwycono na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi (ryc. 3). W rzucie poziomym miała kształt owalny, długość: 1,3 m, szerokość: 1,5 m. Dno jamy nierówne, w profilach widoczna warstwa lessu na głębokości ok. 10 cm. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia z fragmentami polepy. W dokumentacji rysunkowej brak zaznaczonej północy.

INWENTARZ:

Materiał ceramiczny:

1. Fragment brzośca prawdopodobnie naczynia gruszkowatego z ornamentem klutych poziomych ciągów; powierzchnia gładka; domieszka piasku (tabl. VI, 7). 2. 2 fragmenty brzośców naczyń, domieszka tłucznia ceramicznego oraz organiczna.

Jama 9

Zarys jamy uchwycono na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi (ryc. 4). Miała kształt owalny, długość: 1,1 m, szerokość: 1,3 m, miąższość jamy wg rysunku to 10 cm. Od strony południowej łączyła się z jamą nr 12. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia. W dokumentacji rysunkowej profil A-B nie zgadza się z rzutem poziomym i nie umieściłem go w mojej pracy. Również rysunek profilu C-D nie zgadza się z rzutem poziomym obiektu (jest mniejszy o 20 cm). Brak inwentarza zabytkowego.

Jama 10

Zarys jamy uchwycono na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi (ryc. 4). W rzucie poziomym miała kształt owalny, długość: 1,2 m, szerokość: 0,9 m. Od strony płn.-zach. łączyła się z jamą nr 12. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia. Brak w dokumentacji rysunków profili. Brak inwentarza zabytkowego.

Jama 11

Zarys jamy uchwycono na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi (ryc. 4). W rzucie poziomym miała kształt prostokątny z zaokrąglonymi brzegami, długość: 1,2 m, szerokość: 0,8 m, miąższość jamy wg rysunku wynosiła ok. 10 cm, wypłycała się na głębokości ok. 60 cm. Jama w profilu miała kształt nieckowaty. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia oraz polepa. Brak inwentarza zabytkowego.

Jama 12

Zarys jamy uchwycono na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi (ryc. 4). W rzucie poziomym miała kształt owalny, długość: 2 m, szerokość: 2,45 m, miąższość jamy wg rysunku wynosiła ok. 30 cm, wypłycała się na głębokości ok. 80 cm. Profil jamy nieckowaty. Od strony płn. łączyła się z jamą nr 9, od płn.-wsch. z jamą nr 10, od strony zach. prawdopodobnie łączyła się również z następną jamą, lecz niestety rysunek urywa się. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia oraz fragmenty polepy. W dokumentacji rysunkowej profil A-B nie zgadza się, dlatego nie umieściłem go w mojej pracy.

INWENTARZ:

Materiał ceramiczny:

1. 2 fragmenty brzośców naczyń, domieszka tłucznia ceramicznego oraz piasku.

Jama 13

Zarys jamy uchwycono na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi (ryc. 4). W rzucie poziomym miała kształt wydłużonego owalu, długość: 1 m, szerokość: 0,5 m, miąższość wg rysunku wynosiła ok. 10 cm, wypłycała się na głębokości ok. 60 cm, w profilu podłużnym widoczne jest zagłębienie, którego miąższość wg rysunku wynosiła ok. 5 cm, w profilu poprzecznym na głębokości ok. 55 cm od powierzchni ziemi widoczne jest zgrupowanie polepy. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia oraz fragmenty polepy, wypełnisko zagłębienia stanowiła czarna ziemia. W dokumentacji rysunkowej nie zgadza się profil C-D (jest mniejszy od zarysu o 30 cm).

INWENTARZ:

Materiał ceramiczny:

1. Fragment wylewu naczynia o brzegu lekko wychylonym do wewnątrz; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz piasku (tabl. VI, 8). 2. 6 fragmentów brzośców naczyń, domieszka organiczna, tłucznia ceramicznego oraz piasku.

Jama 14

Zarys jamy uchwycono na głębokości 50 cm od powierzchni ziemi (ryc. 5). W rzucie poziomym miała kształt nieregularny wydłużony, długość: 3,5 m. W profilach widoczne są skupiska polepy. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia na obrzeżach obiektu oraz nieco jaśniejsza pośrodku, w centrum jamy widoczne jest skupisko polepy oraz węgli drzewnych.

INWENTARZ:

Materiał ceramiczny:

1. Fragment wylewu naczynia wychylonego na zewnątrz; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz piasku (tabl. VI, 9).

Jama 15

Brak w dokumentacji rysunku rzutu poziomego obiektu oraz rysunków profili. Zarys jamy uchwycono na głębokości ok. 50 cm od powierzchni ziemi. Z opisu inwentarzowego materiału wynika, że miąższość jamy wynosiła ok. 60 cm. Wypełnisko stanowiła czarna ziemia, w której znaleziono 11 fragmentów zębów zwierzęcych.

INWENTARZ:

Głębokość 20–40 cm

Materiał ceramiczny:

1. Fragment wylewu naczynia z karbowanym, lekko wychylonym na zewnątrz brzegiem; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego oraz piasku (tabl. VI, 10). 2. 14 fragmentów brzośców naczyń, domieszka organiczna, tłucznia ceramicznego oraz piasku.

Materiał krzemienisty:

1. Fragment krępego drapacza wiórowego z retuszem jednego boku, złamana część piętkowa; surowiec: krzemień czekoladowy (tabl. VIII, 5). 2. 11 fragmentów zębów zwierzęcych.

Głębokość 40–50 cm

Materiał ceramiczny:

1. Fragment brzośca naczynia prawdopodobnie misowatego z naklejonym wałkiem ornamentowanym niewielkimi dołkami; powierzchnia gładka; domieszka organiczna (tabl. VI, 13). 2. Fragment brzośca prawdopodobnie naczynia gruszkowatego z ornamentem klutym układającym się w pionowe ciągi; powierzchnia gładka; domieszka piasku (tabl. VI, 11). 3. Fragment brzośca naczynia z ornamentem niewielkich dołków na największej wydatości; po-

wierzchnia gładka; domieszka piasku (tabl. VI, 12). 4. Fragment wylewu misy; powierzchnia gładka; domieszka organiczna oraz tłucznia ceramicznego (tabl. VI, 16). 5. Fragment brzuśca naczynia z ornamentem nacinanym; powierzchnia gładka; domieszka piasku oraz tłucznia ceramicznego (tabl. VI, 14). 6. Fragment wylewu prawdopodobnie misy; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego (tabl. VI, 17). 7. 17 fragmentów brzuśców naczyń, domieszka organiczna, tłucznia ceramicznego oraz piasku.

Głębokość 50–70 cm

Materiał ceramiczny:

1. Fragment wylewu naczynia; powierzchnia gładka; domieszka tłucznia ceramicznego (tabl. VI, 15). 2. 8 fragmentów brzuśców naczyń, domieszka organiczna, tłucznia ceramicznego oraz piasku.

3. ANALIZA ŹRÓDEŁ

3.1. ŹRÓDŁA NIERUCHOME

Pełną analizę źródeł nieruchomych uniemożliwiają duże braki w dokumentacji rysunkowej oraz brak dziennika badań.

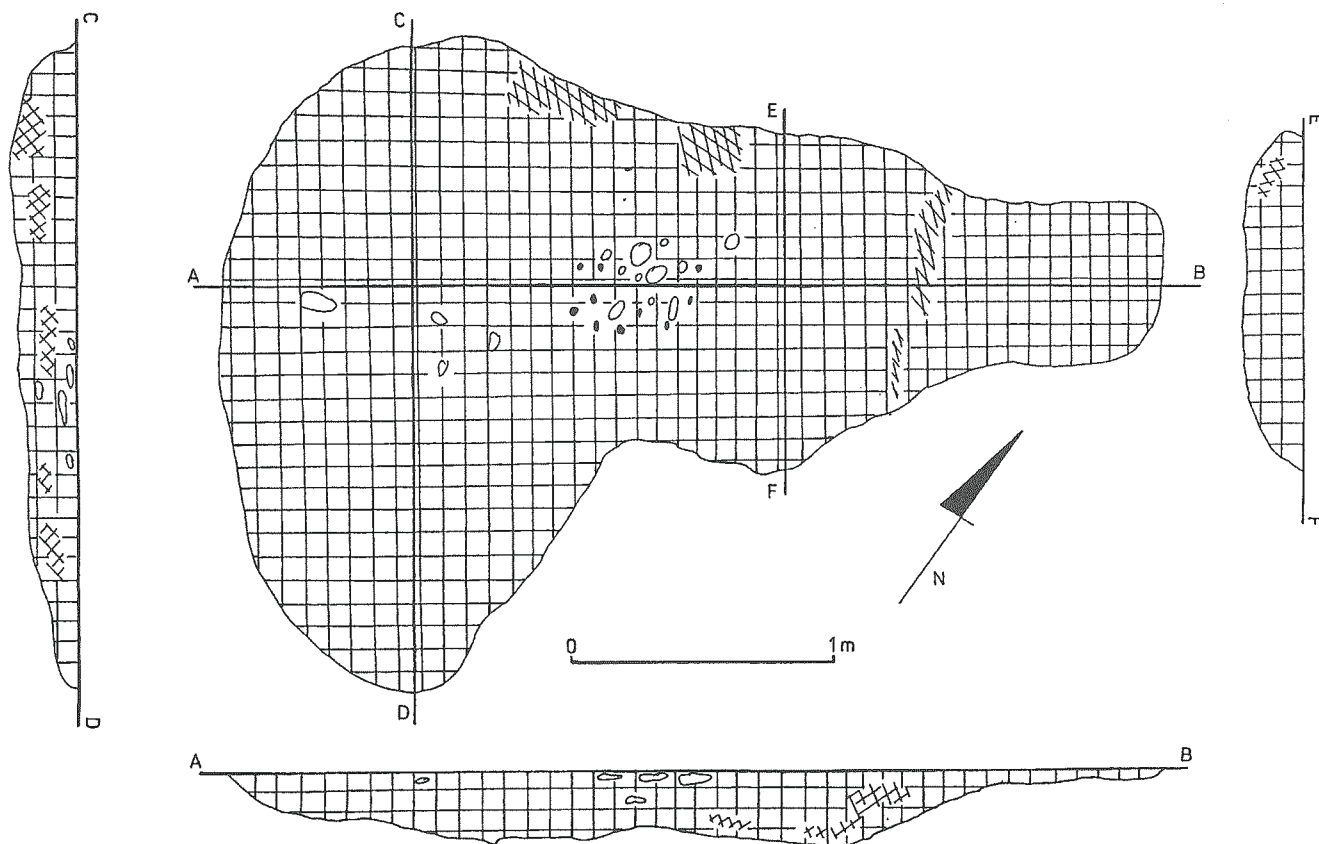
Ludność tzw. neolitu południowego wchodzącego w skład cyklu lendzielsko-polgarskiego budowała domy słupowe o zarysie prostokątnym lub trapezowatym (S. Czopek 1999, s. 67). Obiekty odkryte we Fredropolu są małe i nie posiadają powyższych kształtów. Dodatkowo nie zaobserwowano występowania śladów dołków posłupowych, co prawdopodobnie wyklucza mieszkalny charakter jam.

Tylko w jednej jamie (obiekt 14) wystąpiło skupisko węgli drzewnych wraz z polepą, które mogą być pozostałościami paleniska.

Odkryte obiekty mają kształt owalny (jamy 9, 10, 12) lub zbliżony do prostokątnego (jamy 8, 11, 13). Profile wszystkich

jam, oprócz obiektu nr 5, mają kształt nieckowaty i są płytkie lub bardzo płytkie. Tylko jama nr 15 i prawdopodobnie jama nr 5 (brak rzutu poziomego jam, jak i skali przy rysunku profilów) miały głębokość ponad 50 cm. W profilu jamy nr 5 można zauważyć, że dno zostało jak gdyby specjalnie wyrównane.

Interpretacja funkcji, jaką pełniły obiekty jest bardzo trudna ze względu na duże braki w dokumentacji, ich niewielką miąższość, jak i ubogi materiał zabytkowy w nich występujący. Można przypuszczać, że jamy te były gliniankami, z których pozyskano materiał do budowy domu lub domów. Prawdopodobnie świadczy o tym zwarte skupisko, w którym występowały. Być może mamy tu również do czynienia z pozostałościami spagowych partii zagłębień występujących w obrębie jednego obiektu, za czym przemawia niewielka miąższość obiektów (najgłębszy obiekt posiada ok. 60 cm

Ryc. 5. Fredropol, st. 2, woj. podkarpackie. Rzut poziomy jamy 14 na gł. 50 cm oraz jej przekroje (oznaczenia jak na ryc. 2)
 Abb. 5. Fredropol, Fundst. 2, Vorkarpatenwojewodschaft. Grundriss der Grube 14; 50 cm tief (Bezeichnungen wie auf dem Bild 2)
 Рис. 5. Фредрополь, пам. 2, Подкарпатское воев. План и разрез ямы 14 на гл. 50 см (обозначения как на рис. 2)

Fred i proc
Skupia Głębokość
Skupia Głębokość
Jama 1
Jama 1
Jama 1
Jama 1
Jama 1 Głębokość
Jama 1 Głębokość
Jama 1 Głębokość
Jama 1 Głębokość
Razem
miąższość nie w b ruchom niu glin nik"). Z zasypar czym ś oraz róż wilo w nie dos teriał z logiczn
Obiekt
Skupis
Głębokość
Skupis
Głębokość
Jama 5
Jama 8
Jama 1
Jama 1
Jama 1
Jama 1 Głębokość
Jama 1 Głębokość
Jama 1 Głębokość
Razem
% z ws

Tabela 1

Fredropol stan. 2, woj. podkarpackie. Struktura ilościowa i procentowa ceramiki w skupisku I i poszczególnych jamach

	Ilość fragmentów	% całości
Skupisko I Głębokość 20–40 cm	340	33,6
Skupisko I Głębokość 40–50 cm	604	59,8
Jama 5	15	1,4
Jama 8	3	0,2
Jama 12	2	0,1
Jama 13	6	0,5
Jama 14	6	0,5
Jama 15 Głębokość 20–40 cm	14	1,3
Jama 15 Głębokość 40–50 cm	17	1,6
Jama 15 Głębokość 50–70 cm	8	0,7
Razem	1015	100

miąższości). Glinianki te nie znajdowały się prawdopodobnie w bliskim sąsiedztwie domostwa, ponieważ inwentarz ruchomy wystąpiłby wtedy w dużej ilości (jamy po wybraniu gliny traktowano najczęściej jako przydomowy „śmietnik”). Z czasem prawdopodobnie teren ten, z częściowo już zasypnymi jamami, zaczął być intensywnie użytkowany, o czym świadczą warstwy lessu w profilach niektórych jam oraz różnica w ilości materiału (aż 93,4% materiału wystawiło w skupisku nad jamami). W trakcie analizy materiału nie dostrzeżono jednak różnic, co może świadczyć, że materiał z obiektów i skupiska pochodzi z jednej fazy chronologicznej.

Tabela 2

Fredropol stan. 2, woj. podkarpackie. Ilość charakterystycznych fragmentów naczyń w poszczególnych obiektach

	Ilość fragmentów	Ilość fragmentów charakterystycznych
Skupisko I Głębokość 20–40 cm	340	35
Skupisko I Głębokość 40–50 cm	604	100
Jama 5	15	3
Jama 8	3	1
Jama 12	2	0
Jama 13	6	1
Jama 14	6	1
Jama 15 Głębokość 20–40 cm	14	1
Jama 15 Głębokość 40–50 cm	17	6
Jama 15 Głębokość 50–70 cm	8	1
Razem	1015	158

3.2. CERAMIKA NACZYNIOWA

Fragmenty naczyń stanowią najliczniejszą grupę zabytków. W sumie wydobyto 1015 fragmentów ceramiki. Rozmieszczenie ilościowe i procentowe ceramiki w skupisku i poszczególnych jamach przedstawia tabela nr 1.

Zdecydowana większość ceramiki wystąpiła w skupisku I, tj. 944 fragmenty, co stanowi 93,4% wszystkich zabytków. W jamach materiał wystąpił w znikomych ilościach, najwięcej w jamie 15, tj. 39 fragmentów, co stanowi 3,6% wszystkich zabytków.

Tabela 3

Fredropol stan. 2, woj. podkarpackie. Liczba fragmentów z poszczególnymi domieszkami

Obiekt	Domieszka	Brak	Organiczna	Organiczna z tłucznia ceram.	Organiczna z piaskiem	Tłuczeń ceram.	Tłuczeń ceram. ???	Tłuczeń ceram. z organicz.	Piasek
Skupisko I Głębokość 20–40 cm		20	52	46	56	18	8	123	17
Skupisko I Głębokość 40–50 cm		33	88	154	147	58	5	101	18
Jama 5		-	-	1	4	4	-	-	6
Jama 8		-	-	1	4	-	-	1	-
Jama 12		-	-	-	-	1	1	-	-
Jama 13		-	2	-	1	2	-	-	1
Jama 14		-	-	-	-	-	1	-	-
Jama 15 Głębokość 20–40 cm		-	-	-	6	1	1	3	3
Jama 15 Głębokość 40–50 cm		-	2	-	3	2	1	2	7
Jama 15 Głębokość 50–70 cm		-	1	-	1	-	1	2	3
Razem		53	145	203	221	87	18	234	45
% z wszystkich 1015 fragmentów		5,2	14,2	19,9	21,5	8,4	1,7	22,8	4,4

Tabela 4

Fredropol stan. 2, woj. podkarpackie.
Rozkład w obiektach fragmentów o powierzchni gładkiej,
chropowatej i angobowanej

	Po- wierzchnia gładka	Powierz- chnia chro- powata	Powierz- chnia angobowa- na
Skupisko I Głębokość 20–40 cm	340	9	-
Skupisko I Głębokość 40–50 cm	89	18	4
Jama 5	3	-	-
Jama 8	-	-	1
Jama 12	-	-	-
Jama 13	1	-	-
Jama 14	1	-	-
Jama 15 Głębokość 20–40 cm	1	-	-
Jama 15 Głębokość 40–50 cm	6	-	-
Jama 15 Głębokość 50–70 cm	-	-	1
Razem	125	27	6

Charakterystyczne fragmenty naczyń (dna, wylewy oraz fragmenty ornamentowane) stanowią 15,3% wszystkich zabytków ceramicznych. Ich rozmieszczenie w skupisku oraz w obiektach ilustruje tabela 2.

Technologia

Analizując pod względem technologicznym ceramikę wzięto pod uwagę rodzaj domieszki oraz powierzchnię charakterystycznych fragmentów naczyń. Zrezygnowano z określania barwy powierzchni (zob. S. Kadrow 1990, tabela 2).

Wyróżniono rodzaje domieszki, wzorując się na schemacie S. Kadrowa (zob. S. Kadrow 1990, tabela 2): piasek, organiczna, tłuczeń ceramiczny, brak domieszki. Obsuszona glina jest potraktowana łącznie z tłuczniem ceramicznym. Dodatkowo wydzielono domieszki występujące w materiale z Fredopola, których brak w podziale S. Kadrowa: organiczna wraz z niewielką ilością tłuczni ceramicznego, organiczna wraz z niewielką ilością piasku, tłuczeń ceramiczny wraz z niewielką ilością organicznej, piasek wraz z niewielką ilością tłuczni ceramicznego. Liczbę fragmentów z poszczególnymi domieszkami przedstawia tabela 3.

Jak wynika z tabeli, najczęściej stosowana była domieszka organiczna wraz z tłuczniem ceramicznym w różnych proporcjach. Jako środka schudzającego glinę często używano również domieszki organicznej w połączeniu z piaskiem. Piasek występuje też jako dodatek do domieszki organicznej.

Ze względu na powierzchnię naczyń wyróżniono powierzchnię: gładką, chropowatą i angobowaną. Analizowałem pod tym kątem wyłącznie fragmenty charakterystyczne¹. Rozkład ilościowy i procentowy poszczególnych fragmentów w skupisku i jamach ilustruje tablica 4.

¹ Dna, wylewy, fragmenty ornamentowane.

W sumie wystąpiło 125 fragmentów charakterystycznych o powierzchni gładkiej, co stanowi 79,1% wszystkich fragmentów charakterystycznych, 27 fragmentów charakterystycznych o powierzchni chropowatej, co stanowi 17% wszystkich fragmentów charakterystycznych oraz 6 fragmentów o powierzchni angobowanej, co stanowi 3,7% wszystkich fragmentów charakterystycznych.

Ornament

Rozróżniając ornamenty wzorowano się na podziałach dokonanych przez S. Kadrowa (zob. S. Kadrow 1990, tabela 1) i J. Michalak-Ścibior (J. Michalak-Ścibior 1996, s. 47–48). Wyróżnione zostały następujące rodzaje ornamentów: malowane, nakłuwane, plastyczny oraz odciskany. Do ornamentu plastycznego zaliczono również ucha. Wszystkie te rodzaje zdobnictwa wystąpiły w materiałach z Fredopola. Ilość fragmentów ornamentowanych w całym opracowywanym materiale przedstawia tabela 5.

W sumie z 1015 fragmentów pozyskanych w trakcie badań ornament posiada 71 fragmentów, co stanowi 6,9%. Rodzaje ornamentów oraz ilość fragmentów zdobionych przedstawia tabela 6.

Procentowy udział poszczególnych rodzajów ornamentu ilustruje wykres 1.

Jak wynika z tabeli 6, ceramikę najczęściej zdobiono ornamentem plastycznym w postaci naklejanych guzków i listw. Guzki występowały pod wylewem (tabl. II, 2; VI, 7; VII, 2) lub na największej wydętości naczynia (tabl. I, 1; V, 15; VII, 7). Były raczej niedużych rozmiarów. W jednym przypadku guzek posiadał otworek (tabl. V, 13). Najczęstszą formą naczynia, na której występowały guzki były misy. Listwy występowały rzadziej, zdobione dodatkowo dołkami paznokciowymi (tabl. II, 3; IX, 8). Ornament odciskany w po-

Tabela 5

Fredropol stan. 2, woj. podkarpackie.
Udział ilościowy i procentowy fragmentów ornamentowanych
w poszczególnych obiektach

	Ilość wszystkich fragmentów	Ilość fragmentów ornamentowa- nych	% udział w danym obiekcie
Skupisko I Głębokość 20–40 cm	340	12	3,5
Skupisko I Głębokość 40–50 cm	604	52	8,6
Jama 5	15	-	0
Jama 8	3	1	33,3
Jama 12	12	-	0
Jama 13	6	-	0
Jama 14	6	1	16,6
Jama 15 Głębokość 20–40 cm	14	1	7,1
Jama 15 Głębokość 40–50 cm	17	4	23,5
Jama 15 Głębokość 50–70 cm	8	-	0
Razem	1015	71	6,9 dla całego stanowiska

stycznych
kich frag-
araktery-
owi 17%
fragmen-
% wszyst-

odziałach
990, tabe-
s. 47-48).

ów: malo-
ornamentu
te rodzaje
ilość frag-
ym mate-

arackie ba-
5,9%. Ro-
ch przed-

ornamentu

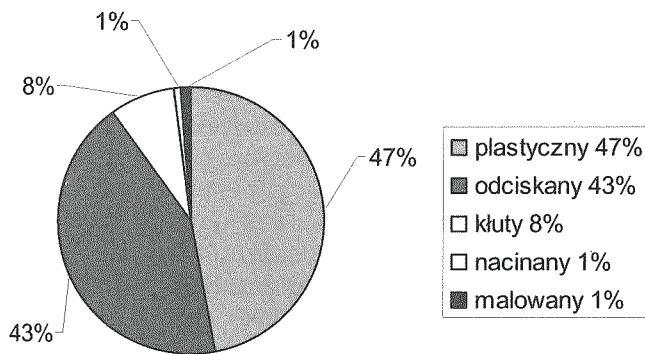
obiono or-
n guzków
, 2; VI, 7;
bl. I, 1; V,
W jednym
najczęstszą
w misy. Li-
błkami pa-
any w po-

Tabela 5

otowanych

% udział
w danym
obiekcie

3,5
8,6
0
33,3
0
0
16,6
7,1
23,5
0
6,9
dla całego
stanowiska

Wykres 1. Fredropol stan. 2, woj. podkarpackie. Procentowy udział poszczególnych rodzajów ornamentów naczyń

stacji dołków paznokciowych był obok guzków najbardziej popularny (43% wszystkich fragmentów zdobionych). Występował najczęściej na największej wydętości naczyń (tabl. VIII, 15; IX, 10; V, 8) lub pod wylewem (tab. III, 1) i tworzył zawsze poziome pasmo. Formą ornamentu odciskanego było także karbowanie brzegu (tabl. I, 10; III, 1; IX, 7) Wystąpiło również 9 fragmentów uch, z czego co najmniej 3 były pionowo przekłute. W jednym przypadku ucho ornamentowane było dołkami paznokciowymi (tabl. VII, 6). Ornament kluty wystąpił na 5 fragmentach. Występował on na cienkościennych naczyniach gruszkowatych. Układał się w poziome, pionowe bądź skośne pasma złożone z podwójnej linii nakłuc (tabl. IX, 4; IX, 9; IV, 6). Występowanie tego rodzaju zdobnictwa jest szczególnie ważne przy określaniu chronologii, gdyż wyklucza on w datowaniu danego materiału fazę rzeszowską kultury malickiej.

Formy

Mimo dużego rozdrobnienia materiału na stanowisku można odtworzyć następujące formy naczyń: misy (w tym na pustych stopkach), pucharki, naczynia gruszkowate.

Tabela 6
Fredropol stan. 2, woj. podkarpackie. Rodzaje ornamentów oraz ilość zdobionych fragmentów w poszczególnych obiektach

Obiekt	Ornament	Plas- tyczny	Odcis- kany	Kluty	Naci- nany	Malo- wany
Skupisko I Głębokość 20-40 cm		4	6	-	-	-
Skupisko I Głębokość 40-50 cm		28	22	4	-	1
Jama 5		-	-	-	-	-
Jama 8		-	-	1	-	-
Jama 12		-	-	-	-	-
Jama 13		-	-	-	-	-
Jama 14		-	-	-	-	-
Jama 15 Głębokość 20-40 cm		-	-	-	-	-
Jama 15 Głębokość 40-50 cm		-	-	-	-	-
Jama 15 Głębokość 50-70 cm		1	1	1	1	-
Razem		33	30	6	1	1

Tabela 7

Fredropol stan. 2, woj. podkarpackie. Rozkład form naczyń w poszczególnych obiektach

Obiekt	Forma	Misa	Pucharek	Naczynie gruszkowate
Skupisko I Głębokość 20-40 cm		2	1	-
Skupisko I Głębokość 40-50 cm		16	1	5
Jama 5		1	-	-
Jama 8		-	-	1
Jama 12		-	-	-
Jama 13		-	-	-
Jama 14		-	-	-
Jama 15 Głębokość 20-40 cm		-	-	-
Jama 15 Głębokość 40-50 cm		3	-	1
Jama 15 Głębokość 50-70 cm		-	-	-
Razem		22	2	7

Rozkład w skupisku i jamach poszczególnych form naczyń, które udało się zrekonstruować przedstawia tabela 7.

Ze 158 fragmentów charakterystycznych udało się zrekonstruować formy 31 naczyń, co stanowi 19,6%. Najbardziej popularną formą była misa, w dwóch przypadkach stwierdzono, że była na pustej stopce (tabl. I, 8). Dość trudno jest odróżnić misy od pucharek na pustych stopkach. Misy najczęściej zdobione były naklejaniem guzkiem pod wylewem (tabl. VIII, 7) lub pod załosem brzuśca (tabl. VII, 3). Często były też naczynia gruszkowate zdobione najczęściej ornamentem klutym².

3.3. ZABYTKI KRZEMIENNE I KAMIENNE

Materiał krzemienno kamienny wystąpił bardzo nie-licznie. W sumie znaleziono 24 zabytki krzemienne i 6 ka-

Tabela 8

Fredropol stan. 2, woj. podkarpackie. Struktura surowcowa inwentarza krzemienno kamiennego

	Rdze- nie	Narzę- dzia	Odlu- pi	Wióry	Razem
Krzemień czekoladowy	1	2	4	1	8
Krzemień jurajski	-	-	-	3	3
Krzemień wołyński	-	9	2	1	12
Obsydian	-	-	1	-	1
Razem	1	11	7	5	24

² Może to być spowodowane łatwością w ich rozpoznaniu.

miennych. Najliczniej reprezentowany jest surowiec wołyński i czekoladowy (tabela 8). 4 narzędzia kamienne (wszystkie to siekierki) zostały wykonane z łupku dynowskiego, który charakteryzuje się beżową barwą.

Najliczniejszą grupę narzędzi stanowiły drapacze (4) oraz siekierki (4). Z powodu występowania materiałów kultury ceramiki wstęgowej rytej na wtórnym złożu część zabytków krzemiennych i kamiennych może należeć do tej kultury.

PODSUMOWANIE

Ze względu na to, że jedynie niewielka część stanowiska 2 we Fredropolu została przebadana (niecałe 2 ary) wiele kwestii i pytań pozostaje nierozstrzygniętych. Dotyczy to m.in. zasięgu i rozplanowania osady, a także funkcji, jakie mogły pełnić odkryte obiekty.

Analizując całość zabytków uzyskanych z tego stanowiska materiały malickie można datować na fazę 1c określaną jako późnoklasyczna (przejściowa), wg podziału chronologicznego dokonanej przez S. Kadrowa i modyfikowanego przez J. Michalak-Ścibior (S. Kadrow 1990, s. 9–76; J. Michalak-Ścibior 1996, s. 47–49). Autorzy ci uważają, że faza ta charakteryzuje się wyraźnym zanikiem zdobnictwa nakłuwanego, zastępowanym przez elementy odciskane oraz sporadycznie jeszcze występującym malowaniem. W materiale

z Fredropola występuje ornament nakłuwany, co wyklucza fazę rzeszowską (por. S. Kadrow 1996), niewielki jednak jej procent w całości ornamentu (8%) prawdopodobnie eliminuje także fazę 1a i 1b. Za fazę 1c przemawia duży procent ornamentu odciskanego (43%) oraz jedynie 1 fragment malowany. Brak w ornamente odciskanym charakterystycznego dla fazy rzeszowskiej stempelka w kształcie trójkątów również wyklucza późniejsze datowanie materiałów z Fredropola.

Ceramika ze stanowiska 2 we Fredropolu najbliższa jest materiałom znanym ze stanowiska 16 w Rzeszowie i stanowiska 20 w Sandomierzu datowanym przez autorów badań na fazę 1c (S. Kadrow 1990, s. 9–76; J. Michalak-Ścibior, H. Taras 1995, s. 69–136).

WYKAZ LITERATURY

- Aksamit T.
1968 Prace wykopaliskowe na osadzie neolitycznej we Fredropolu pow. Przemyśl, „MSROA 1966”, s. 116–121.
- Czopek S.
1999 *Pradzieje Polski południowo-wschodniej*, Rzeszów.
- Kadrow S.
1990 *Osada neolityczna na stan. nr 16 w Rzeszowie na osiedlu Piastów*, „Spr. Arch.”, t. 41, s. 9–76.
- 1996 *Faza rzeszowska kultury malickiej*, [w:] *Kultura malicka*, Kraków, s. 51–69.
- Kondracki J.
1988 *Geografia fizyczna Polski*, Warszawa.
- Michalak-Ścibior J.
1996 *Zagadnienie chronologii i periodyzacji kultury malickiej w świetle nowych źródeł z Wyżyny Sandomierskiej*, [w:] *Kultura malicka*, Kraków, s. 35–49.
- Michalak-Ścibior J., Taras H.
1995 *Wczesnoneolityczna osada w Sandomierzu-Krukowie, stan. 20*, „Spr. Arch.”, t. 47, s. 69–136.
- Wojtanowicz J.
1978 *Rozwój nizinnej części doliny Sanu na tle paleogeomorfologii Kotliny Sandomierskiej*, Lublin.

Maciej Dębiec

Materialien der Malice- Kultur von der Fundstelle Nr 2 in Fredropol

Zusammenfassung

Die Fundstelle Nr 2 in Fredropol liegt in der Lößzone, am Rand des westlichen Teils der San – Dniestr – Hochebene. Die Fundstelle ist auf dem herausgehobenen, gefalteten Gebiet mit kleinen Landzungen, im oberen Teil eines Hangs, der sanft nach Süden herabsinkt, lokalisiert.

Im Laufe der Arbeiten wurde eine Fläche von fast 2 Ar erforscht und dabei wurden 15 Gruben exploriert, von denen 14 in einer großen Konzentration auftraten. Nur eine Grube trat vereinzelt auf. Restliche Gruben befanden sich in einer großen Konzentration, und ihre Umriss wurden 50 cm von der Erdoberfläche registriert. Die explorierten

Objekte sind oval (Gruben 9, 10, 12) oder rechteckähnlich (Gruben 8, 11, 13).

Die Gruben 1 und 2 enthielten Keramikfragmente der Linienbandkeramik – Kultur und der Bükkultur. In den übrigen Gruben (3–15) fand man das Material der Malice – Kultur, zu der man sowohl die Keramik (man explorierte 1015 Fragmente) als auch das Feuerstein – und Steinwerkzeug, unter anderem Kratzer und Äxte zählt. Man hat mit folgenden Ornamentformen zu tun: Malornament, Stichornament, plastisches und abgedrücktes Ornament. Am häufigsten vertreten ist das plastische Ornament in Form von angeklebten

kleinen Buckeln und Leisten. Trotz der grossen Materialzerstückelung kann man auf dieser Fundstelle folgende Gefäßformen rekonstruieren: Schüsseln, Becher und birnförmige Gefässe. Das Feuerstein- und Steinmaterial war spärlich vertreten. Insgesamt explorierte man 24 Feuersteinfunde und 6 Steinfunde. Am häufigsten vertreten ist der Wolhynien- und schokoladenfarbiger Rohstoff. Vier Steinerzeugnisse (alle vier sind Äxte) wurden aus dem Dynower Schiefer gefertigt. Die zahlreichste Werkzeuggruppe bilden Kratzer (4) und Äxte (4).

Мацей Денбец

Материалы малицкой культуры на памятнике Фредрополь 2

Резюме

Памятник 2 во Фредрополе находится в зоне лессов на самом краю западной части Сано-Днестровского плато. Памятник расположен на отвесной площадке с небольшими мысами, в верхней части склона, полого опадающего к югу.

В ходе работ на памятнике исследованы почти 2 ара площади, где раскопаны 15 ям, из которых 14 составляли одну совокупность. Только яма 1 выступила обособленно. Остальные ямы были сосредоточены в большом скоплении и их очертания зафиксированы на гл. 50 см от дневной поверхности. Обнаруженные объекты имеют форму овальную (ямы 9, 10, 12) или близкую к прямоугольной (ямы 8, 11, 13).

Ямы 1 и 2 содержали фрагменты керамики линейно-ленточной культуры и буковогорной культуры. Остальные ямы (3–15) содержали материал малицкой культуры, к которой относится и керамика, в количестве 1015 фрагментов, и каменные и кремневые орудия труда, в том числе скребки и топоры. Выделены следующие разновидности орнамента: расписной, ямочный, рельефный и оттиски. Наиболее часто применяемым являлся ре-

Die Analyse der gesamten Funde von dieser Fundstelle lässt die Materialien der Malice- Kultur in die als spätclassische bezeichnete Phase 1c (Übergangsphase) datieren. Für diese Datierung spricht unter anderem der grosse prozentuelle Anteil des abgedrückten Ornaments (43%) und nur ein Malornament.

Die Keramik von der Fundstelle in Fredropol ähnelt am meisten den Materialien von der Fundstelle Nr 16 in Rzeszów und Nr 20 in Sandomierz, die auch in die Phase 1c datiert wurden.

льефный орнамент в виде налепленных шишечек и валиков. Несмотря на сильно фрагментированный характер материала на памятнике удалось реконструировать следующие формы посуды: миски, кубки и грушевидные сосуды. Материал из камня и кремня – немногочисленный. В общем, обнаружены 24 находки из кремня и 6 из камня. Наиболее обильным сырьем является волынский и шоколадный кремь. 4 каменные орудия (топоры) изготовлены из дыновского шифера. Самую многочисленную группу орудий составляли скребки (4) и топоры (4).

Исходя из общего анализа находок, выявленных на памятнике, малицкие материалы датируются фазой 1с, определяемой как позднеклассическая (переходная). О фазе 1с свидетельствует, среди прочего, значительный процент тисненого орнамента (43%) и лишь 1 фрагмент расписного. Керамика памятника 2 во Фредрополе наиболее близка материалам, известным на памятнике 16 в Жешове и памятнике 20 в Сандомире, датируемым авторами раскопок фазой 1с.